

rijksuniversiteit
groningen

De aansluiting van het vak Engels tussen het vmbo-tl en het mbo- niveau-4

Thesis Master Onderwijsinnovatie

Naam: Laura Nieuwenhuijsen
Studentnummer: S4179889
Vak nummer: GMW-PAMAOK
Onderwijsinstelling: Rijksuniversiteit Groningen
Thesisbegeleider: Matthijs Warrens
Datum: 08-06-2022
Aantal Woorden: 9217

Abstract

In the Netherlands, the English language is a compulsory part of the school curriculum and exam for both vmbo-tl and mbo-niveau-4. Even though it is expected from vmbo-tl schools to prepare students properly for mbo-niveau-4, there seems to be a discrepancy for the subject English. It seems that performing well on the English exam at vmbo-tl does not guarantee a good performance on the English exam at mbo-niveau-4. Furthermore, not performing well on the mbo-niveau-4 English exam may reduce the chance of a mbo-niveau-4 diploma in a timely manner.

A qualitative study was conducted to investigate the connection between these two educational sectors for the subject English. The research questions of the study were: (1) *“To what extent does the content of the subject English in vmbo-tl match the requirements set by mbo-niveau-4 for English, according to the vmbo-tl and mbo-niveau-4 teachers?”*; (2) *“What knowledge and skills are tested during the final English exam of vmbo-tl and are these knowledge and skills sufficient to pass the mbo-niveau-4 final exam in English, according to the vmbo-tl and mbo-niveau-4 teachers?”* and (3) *“To what extent do English teachers find the connection between vmbo-tl and mbo-niveau-4 fitting for English?”*

Data were collected through semi-structured interviews. The sample consisted of seven respondents: four English teachers from pre-vocational education and three from vocational education in the north of the Netherlands.

The results indicate that the professional content and didactic approach differ between the vmbo-tl and mbo-niveau-4 for the subject English. English courses and the final exam do not necessarily prepare students for mbo-niveau-4. Furthermore, there is no discernible difference in level for both the English lessons and the final English exams of vmbo-tl and mbo-niveau-4. In both cases level A2 is required for the school exam and level B1 is required for the final exam. Moreover, the vmbo-tl and mbo-niveau-4 exams use a similar format: both exams include a listening test. Teachers suggested that the English exam is almost never a decisive factor in obtaining a vmbo-tl or mbo-niveau-4 diploma and students almost always pass the exam. Teachers further indicated that there is much ignorance about the connection between vmbo-tl and mbo-niveau-4. The most desirable situation mentioned would be a continuous learning trajectory where teachers from both educational sectors can support the needs of individual students.

It is recommended that (1) vocationally-oriented English should not only be taught but also be examined, (2) the difficulty level for mbo-niveau-4 is raised and finally (3) to have more contact and deliberation between the two educational sectors.

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. Theoretisch kader	5
2.1. Het vmbo-tl en haar leerlingen	5
2.2 Het mbo-niveau-4 en haar leerlingen	5
2.3 Het kernvak Engels en de aansluiting tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4	6
2.4 Mogelijke gevolgen van de “minder soepele” aansluiting	8
2.4.1 De gevolgen op microniveau	8
2.4.2 Gevolgen op mesoniveau en macroniveau	9
3. Methode kwalitatief onderzoek	11
3.1 Onderzoeksdesign	11
3.2 Participanten	11
3.3 Instrumenten	12
3.4 Procedure	12
3.5 Analyse	13
4. Resultaten	14
4.1 De inhoudelijke aansluiting van het vak Engels	14
4.2 Het eindexamen van het vak Engels	17
4.3 De mening en visie van de Engels docenten op de aansluiting	18
5. Conclusie, discussie en aanbevelingen	20
5.1 Conclusie	20
5.2 Discussie	21
5.2.1 Beperkingen	22
5.3 Aanbevelingen	22
Referenties	25
Bijlage 1. Operationalisering interviewvragen voor de onderzoeksvragen	29
Bijlage 2. Interviewvragen	31
Bijlage 3. Codering interviews	32
Bijlage 4. Codeboek	33

1. Inleiding

Door de globalisering en de digitalisering van de wereld worden “vreemde talen” binnen de huidige maatschappij steeds belangrijker (Slo, 2021b). Het spreken van de wereldtaal Engels is niet alleen belangrijk voor socialisatie, maar ook binnen internationale organisaties en de wetenschappelijke en industriële wereld (Van der Sijs, 1996). Engels is daarom op veel scholen een verplicht kernvak waarin examen wordt gedaan (Van der Sijs, 1996; Slo, 2021a). Dit is ook het geval binnen alle leerwegen van het vmbo en binnen het mbo op niveau 4, maar de overgang tussen deze onderwijssectoren lijkt op het gebied van het vak Engels niet geheel “soepel” te verlopen (Vo-Raad, 2010). Dit terwijl het vmbo als maatschappelijke functie heeft om een goede basis te leggen voor het mbo (Rijksoverheid, 2019). Voor de Nederlandse samenleving kan de niet “soepele” overgang een probleem vormen aangezien de grootste groep leerlingen, ongeveer 60%, het vmbo volgt en 85% daarvan doorstroomt naar het mbo (CBS, 2009).

Een voldoende op het eindexamen Engels binnen het vmbo-tl lijkt geen garantie voor een goed resultaat op het eindexamen Engels binnen het mbo-niveau-4 (Dienst Uitvoering Onderwijs, 2017). Daardoor neemt de kans op het succesvol behalen van een mbo-diploma af (Vo-Raad, 2010). Dit in tegenstelling tot de kernvakken Nederlands en Wiskunde waarbij geldt: “Hoe hoger het eindexamencijfer binnen het vmbo-tl, hoe hoger de kans op een goed cijfer op het examen binnen het mbo-niveau-4 en hoe groter de kans op een mbo-diploma”.

De mate waarin leerlingen binnen het vmbo-Engels goed voor worden bereid op wat ze nodig hebben binnen het mbo-Engels kan van invloed zijn op de kans op een mbo-diploma (Vo-Raad, 2010). De vmbo-leerlingen lijken aan het einde van hun opleiding de Engelse taal nog niet voldoende te beheersen om goed mee te kunnen komen op het mbo. Dat heeft nadelige gevolgen voor het individu en voor de maatschappij. Jongeren zonder een startkwalificatie of een mbo-diploma lijken meer moeite te hebben om een plek te vinden op de arbeidsmarkt en daarmee in de maatschappij (Nederlands Jeugdinstituut, 2021). Een goede aansluiting tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 is daarom nodig voor een goede afronding van een mbo-opleiding en een goede plek op de arbeidsmarkt.

In het onderhavige onderzoek is het van belang om te onderzoeken hoe de aansluiting tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 eruitziet. Leren de leerlingen bij het vak Engels de vaardigheden die aansluiten bij een vervolgopleiding in het mbo-niveau-4? Hoe wordt er lesgegeven (didactisch) en wat is de vakinhoudelijke inhoud van deze lessen? Ook zal er worden gekeken naar hoe het centrale examen van het vmbo-tl eruitziet en aansluit op de eisen die worden gesteld aan het vak Engels binnen het mbo-niveau-4.

Naar de (algemene) aansluiting tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 is nog relatief weinig onderzoek gedaan. Er is beperkt wetenschappelijke literatuur voorhanden over de mogelijke factoren die van invloed zijn op de aansluiting tussen deze onderwijsvormen. Drie onderzoeken die het

onderwerp belichten zijn onderzoeken van de Vo-Raad (2010), Jansma & Pennewaard, 2014 (Slo) en Hofman & Spijkerboer, 2009 (Onderwijsraad). Dit zijn niet geheel recente onderzoeken.

Er wordt getracht om deze factoren in kaart te brengen en deze inzichten kunnen nieuwe aanknopingspunten bieden voor een betere aansluiting van het vmbo-Engels en het mbo-Engels. Dit heeft mogelijk ook een hoger rendement in het mbo tot gevolg.

Voor het onderzoek zijn daartoe een drietal onderzoeksvragen opgesteld; (1) *“In hoeverre sluit de inhoud van het vak Engels binnen het vmbo-tl aan op de eisen die worden gesteld vanuit het mbo-niveau-4 voor het vak Engels, volgens de vmbo-tl en mbo-niveau-4 docenten?”*, (2) *“Wat wordt er getoetst tijdens het eindexamen-Engels binnen vmbo-tl en is dit volgens de vmbo-tl en mbo-niveau-4 docenten voldoende voor een goede aansluiting met het mbo-niveau-4 eindexamen Engels?”* en (3) *“In hoeverre vinden de docenten Engels de aansluiting van het van Engels binnen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 passend?”*

2. Theoretisch kader

2.1. Het vmbo-tl en haar leerlingen

Het vmbo heeft een duur van vier jaar en kent vier verschillende leerwegen (Rijksoverheid, 2019). Van vmbo-leerlingen wordt verwacht dat zij aan het einde van het tweede schooljaar een definitieve leerweg kiezen. De leerwegen waaruit zij kunnen kiezen zijn: (1) de theoretische leerweg waarbij leerlingen algemeen vormende vakken volgen, (2) de gemengde leerweg waarbij leerlingen één algemeen vak minder volgen en daarvoor in de plaats vier uur beroepsgericht onderwijs volgen, (3) de kaderberoepsgerichte leerweg waarbij leerlingen ongeveer twaalf uur beroepsgericht onderwijs krijgen en de algemene vakken, volgens de overheid, van iets lager niveau zijn (Rijksoverheid, 2019). Tot slot kent het vmbo (4) de basisberoepsgerichte leerweg waarbij leerlingen gemiddeld twaalf uur beroepsgericht onderwijs krijgen en het niveau van de algemene vakken iets lager ligt dan bij de kaderberoepsgerichte leerweg (Rijksoverheid, 2019).

Dit onderzoek richt zich op leerlingen binnen het vmbo-tl. Deze leerweg kent vier profielen: (1) techniek, (2) zorg en welzijn, (3) economie en (4) landbouw. Er is sprake van een aantal verplichte vakken binnen het vmbo-tl: Nederlands, Engels, Maatschappijleer, Lichamelijke opvoeding en Kunstvakken. Leerlingen slagen voor het vmbo als zij gemiddeld een voldoende halen voor de centrale examens en als het gemiddelde eindcijfer een voldoende is (Rijksoverheid, 2021; Examenoverzicht, 2022). Daarnaast moeten zij gemiddeld een voldoende hebben voor de kunstvakken en lichamelijke opvoeding.

Kenmerkend voor vmbo-leerlingen is dat zij over het algemeen vaker “lager” opgeleide ouders hebben en bij vmbo-leerlingen is er vaker sprake van netwerkvorming op basis van socio-demografisch kenmerken en minder op basis van gedeelde interesses (Hiteq, 2009b). Ongeveer de helft van de vmbo-leerlingen heeft vrienden die grofweg dezelfde socio-demografische kenmerken hebben als zijzelf. Vmbo-leerlingen geven meestal de voorkeur aan lineair leren. Zij hebben over het algemeen een grote behoefte aan instructie en lijken in mindere mate tekstueel lineair te leren (Hiteq, 2009b). Dit houdt in dat de docent de leerlingen door de verschillende stappen van het leerproces begeleid. Vmbo-leerlingen hebben in het algemeen behoefte aan externe factoren die hen helpen bij het aanbrengen van structuur in het leerproces en daarnaast helpen met het duiden en plaatsen van informatie (Hiteq, 2009b). Ongeveer 20 procent van de vmbo-leerlingen geeft aan moeite te hebben met lezen. Vmbo-leerlingen verwachten van docenten dat zij aardig zijn en over goede didactische vaardigheden beschikken (Hiteq, 2009b).

2.2 Het mbo-niveau-4 en haar leerlingen

Het mbo kent net als het vmbo vier niveaus. Er is een Entree-opleiding waar leerlingen zonder een diploma van een vooropleiding heen kunnen (Studiek, 2022; Nationaal Regieorgaan

Onderwijsonderzoek, 2022). Deze opleiding duurt een jaar. De niveau twee-opleiding binnen het mbo is een basisberoepsopleiding, waarbij leerlingen uitvoerende werkzaamheden leren. Deze opleiding duurt meestal twee jaar. De niveau drie-opleiding binnen het mbo is een vakopleiding waarbij de leerlingen zelfstandig werkzaamheden uit leren voeren. Deze opleiding duurt meestal drie jaar. Het “hoogste” niveau binnen het mbo is niveau vier (Studiek, 2022). De meeste niveau vier-opleidingen duren drie jaar, een enkele duurt vier jaar. Bij deze opleidingen doen leerlingen (beroeps)specialistische kennis en vaardigheden op.

Naast de niveaus kent het mbo twee leerwegen. De beroepsopleidende leerweg (BOL), waarbij leerlingen drie tot vijf dagen naar school gaan en veelal één tot twee dagen stagelopen bij een erkend leerbedrijf. Daarnaast is er de beroepsbegeleidende leerweg (BBL) waarbij leerlingen vier dagen werken en één dag in de week naar school gaan (Studiek, 2022). Het mbo kent net als het vmbo een aantal kernvakken. Dit zijn het vak algemene beroepskennis van een bepaald beroep, Nederlands, Engels (alleen niveau vier), Rekenen en Burgerschap (Rijksoverheid, 2014). Een veel voorkomende vorm van examinering binnen het mbo is de proeve van bekwaamheid, waarbij een praktijksituatie wordt nagespeeld (Rijksoverheid, z.d.). Tijdens dit examen moeten leerlingen bepaalde vaardigheden tonen. Aan het einde van een opleiding moeten mbo-leerlingen wat betreft vaardigheden en kennis voldoen aan de eisen die zijn geformuleerd in het kwalificatiedossier (Rijksoverheid, z.d.a; Rijksoverheid, z.d.b).

Mbo-leerlingen hebben gemiddeld lager opgeleide ouders, maar dit niveau ligt wel hoger dan bij vmbo-leerlingen (Hiteq, 2009a; Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek, 2022). Net als bij vmbo-leerlingen stellen mbo-leerlingen hun vriendenkring voornamelijk samen op basis van socio-demografische kenmerken en minder op basis van gedeelde interesses. Anders dan bij vmbo-leerlingen lijken mbo-leerlingen niet de voorkeur te geven aan lineair leren, maar aan lateraal leren (Hiteq, 2009a). Dit houdt in dat mbo-leerlingen de voorkeur geven aan het opnieuw ordenen van bestaande informatie zodat nieuwe informatie kan ontstaan. Wel hebben mbo-leerlingen een grote behoefte aan duidelijke instructie en een docent die hen ondersteunt bij het leerproces. Dit is vergelijkbaar met vmbo-tl leerlingen (Hiteq, 2009a). Mbo-leerlingen proberen in het algemeen liever iets uit dan dat zij moeten leren aan de hand van theorie. Naarmate het niveau van leerlingen hoger is geven zij meer de voorkeur aan een praktische in plaats van een theoretische aanpak (Hiteq, 2009a).

2.3 Het kernvak Engels en de aansluiting tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4

Het vakinhoudelijke Engels kent een aantal onderdelen waarin leerlingen worden getraind: luisteren, lezen, gesprekken voeren (gesproken interactie), spreken (gesproken productie) en schrijven (Harskamp & Linge, 2007). Bij het vmbo-tl bestaat het eindexamen uit het onderdeel leesvaardigheid. Bij het mbo bestaat het examen uit de onderdelen leesvaardigheid en luistervaardigheid (Examenoverzicht, 2022; College voor toetsen en examens, 2017). Bij de examinering hanteren zowel het vmbo-tl als het mbo-niveau-4 het streefniveau A2 en B1 (Thomassen & Haquebord, 2017; Steunpunt Taal en Rekenen mbo, 2018).

Er zijn een aantal oorzaken te formuleren die de aansluiting van het vak Engels tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 minder “soepel” laten verlopen. Er worden vijf factoren belicht die mogelijk van invloed zijn op de aansluiting tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 op het gebied van het vak Engels. Een eerste factor die van invloed kan zijn op de aansluiting is de discrepantie die er lijkt te zijn tussen de onderwerpen die worden behandeld binnen het vak Engels tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4. Engels op het vmbo-tl is vooral gericht op “sociaal Engels” (Fasoglio & Tuin, 2017). Bij gespreksvaardigheid van de Engelse taal houdt dit in dat er gesprekken gevoerd moeten kunnen worden over eenvoudige en alledaagse taken (Fasoglio & Tuin, 2017). Een voorbeeld hiervan is een kort sociaal gesprek waarbij in mindere mate wordt verwacht dat het gesprek echt gaande gehouden kan worden. Binnen het mbo-niveau-4 wordt veelal gevraagd naar beroepstaal in het Engels (Slo, 2021a). Er wordt een beroepstaalprofiel opgesteld, bijpassende leerdoelen opgesteld en bijpassende beroepstaaltaken. Een voorbeeld van wat er bij een beroepstaal van horeca leerlingen wordt verwacht is het voeren van een formeel gesprek met gasten op de werkvloer (Slo, 2021a). Er lijkt sprake te zijn van enige discrepantie tussen de inhoud en onderwerpen die voor het vak Engels worden gehanteerd binnen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4. Hieruit kan mogelijk een minder vloeiende overgang ontstaan.

Een tweede factor die mogelijk van invloed kan zijn op de aansluiting zijn de vaardigheden waarop getraind en getoetst wordt binnen het vak Engels. Het Europees Referentiekader (ERK) gaat uit van vijf vaardigheden waarin leerlingen worden getraind: luisteren, lezen, gesprekken voeren (gesproken interactie), spreken (gesproken productie) en schrijven. Het is belangrijk dat alle vaardigheden aan bod komen binnen de lessen. Gespreksvaardigheden lijkt echter binnen het vmbo-tl in mindere mate aan bod te komen (Harskamp & Linge, 2007). Ook lijkt deze vaardigheid minder goed te toetsen. Leerlingen krijgen voornamelijk schriftelijke woorden en zinnen aangeleerd en beschikken hierdoor over een “passieve” woordenschat. Spreken lijkt hierdoor in mindere mate ontwikkeld en daardoor kan het zijn dat leerlingen vaardigheid en routine missen (Harskamp & Linge, 2007). Het oefenen en toetsen van het spreken van een doeltaal is een belangrijk onderdeel om de taal eigen te maken. Een taal wordt immers aangeleerd door deze te spreken (Slo, 2021a). Doordat het spreken van de taal in mindere mate aan bod komt, terwijl dit cruciaal is voor het leren beheersen van een doeltaal, kan het zijn dat er in mindere mate een basis binnen het vmbo-tl wordt gelegd voor het mbo-niveau-4. Mbo-instellingen geven aan dat er bij leerlingen uit het vmbo-tl een tekort is in de basisbagage met betrekking tot Engels (Hofman & Spijkerboer, 2009; Jansma & Pennewaard, 2014). Voor mbo-leerlingen is de gebruikscontext van een aangeleerde doeltaal Engels helder, namelijk veelal de beroepscontext (Slo, 2021a). Voor aan deze eis voldaan kan worden zijn er echter goede basisvaardigheden nodig vanuit het vmbo-tl.

Een derde factor met betrekking tot de aansluiting van het vak Engels binnen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 is het contact tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4. Dit contact lijkt minimaal en de verantwoordelijkheid hiervoor, volgens vmbo-tl-scholen, ligt bij het mbo-niveau-4 (VO-Raad, 2010). Het vmbo-tl staat voor een tweesplitsing, want naast dat leerlingen vanuit het vmbo-tl naar het mbo

doorstromen, stroomt ook een deel door naar de havo (VO-Raad, 2010). Dit is ongeveer 20%. Vmbo-tl-opleidingen staan voor de uitdaging om leerlingen binnen hetzelfde programma voor te bereiden en een goede uitgangspositie te verschaffen voor zowel het mbo als de havo. Daarnaast moet het vmbo-tl weten wat leerlingen nodig hebben om succesvol in te stromen bij het mbo. Hiervoor is kennis over het vervolgonderwijs nodig, maar ook contact en voldoende geld en ruimte (VO-Raad, 2010). Er lijkt weinig contact tussen vmbo-scholen en het vervolgonderwijs. Een groot deel van de vmbo-scholen vindt dat de verantwoordelijkheid voor het realiseren van een goede aansluiting bij het mbo ligt. Dit gebrek aan contact en het nemen van verantwoordelijkheid kan zorgen voor knelpunten (VO-Raad, 2010).

Naast het summier contact, tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4, zijn er nog een tweetal factoren die de aansluiting tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 mogelijk kunnen bemoeilijken: het beperkte beroeps- en opleidingsbeeld dat leerlingen hebben en het niet voorbereid zijn van leerlingen op het “anders moeten leren” (VO-Raad, 2010). Binnen het mbo-niveau-4 wordt een andere aanpak gehanteerd voor het vak Engels en leerlingen lijken hier niet geheel op voorbereid te zijn. Op het mbo-niveau-4 wordt meer zelfstandigheid van leerlingen verwacht en wordt over het algemeen meer beroepsgericht, in plaats van theoretisch, lesgegeven. Daarnaast lijkt de informatie die wordt verstrekt over een vervolgopleiding aan leerlingen lijkt wat summier (VO-Raad, 2010).

2.4 Mogelijke gevolgen van de “minder soepele” aansluiting

In deze paragraaf wordt ingegaan op de mogelijke gevolgen van de factoren die van invloed zijn op de aansluiting. De gevolgen worden weergegeven op microniveau (de leerlingen), mesoniveau (de school) en macroniveau (de maatschappij).

2.4.1 De gevolgen op microniveau

Een “minder soepele” aansluiting van het vak Engels tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 brengt met zich mee dat vmbo-leerlingen in mindere mate voorbereid zijn op het vervolgonderwijs. Dit kan ten koste gaan van het leerproces van leerlingen en hierdoor kan het voor vmbo-leerlingen moeilijker zijn om mee te kunnen komen binnen het vervolgonderwijs (Vo-Raad, 2010; Jansma & Pennewaard, 2014). Als door de minder soepele aansluiting de leerstof niet aansluit bij de leerbehoeften van mbo-leerlingen, kan dit tot tegenvallende leerprestaties leiden (Heyne & van Sleuwen, 2020). Dit kan bij leerlingen voor frustratie zorgen en voor eventueel uitval en vroegtijdig schoolverlaten stimuleren (Heyne & van Sleuwen, 2020).

Een goede aansluiting kan van invloed zijn op de intrinsieke motivatie en bij een onvoldoende aansluiting is er kans op een verminderde motivatie. Dit kan toegelicht worden aan de hand van de zelfdeterminatietheorie. De zelfdeterminatietheorie onderscheidt een drietal psychologische basisbehoeften; competentie, autonomie en verbondenheid (Deci et al., 1991). Deze behoeften zijn van invloed op het de intrinsieke motivatie. Competentie is van belang omdat leerlingen zich competent

genoeg moeten voelen om hun leerproces goed te kunnen doorlopen. Zij moeten het gevoel hebben dat zij iets doen wat zij kunnen. Naast het ervaren van competentie is het ook belangrijk om een bepaalde mate van autonomie te ervaren. Autonomie zegt in de onderwijscontext iets over de mate van het ervaren van een bepaalde vrijheid om te kunnen handelen en het ervaren van vertrouwen om dit ook te kunnen doen (Deci et al., 1991). Kant (1997) beschrijft het begrip autonomie als iemand die zichzelf kan sturen en leiden, zonder tussenkomst van iemand anders. Wanneer er gekeken wordt naar het component verbondenheid, kan men denken aan verbondenheid met andere leerlingen, maar ook met docenten en andere werknemers binnen de school. Aan deze behoeften moet worden voldaan voordat er sprake kan zijn van intrinsieke motivatie vanuit bijvoorbeeld leerlingen (Deci et al., 1991).

Als de zelfdeterminatietheorie gekoppeld wordt aan de doelgroep, dan ontstaat het volgende beeld. Mbo-leerlingen geven meer dan vmbo-leerlingen de voorkeur aan praktijkonderwijs. Het vak Engels wordt als theorievak gegeven en sluit daarmee in mindere mate aan op de behoeften van de mbo-leerlingen. Hierdoor kan het gevoel van competentie van leerlingen in het geding komen omdat zij de lesstof aangeboden krijgen op een manier waar zij niet de voorkeur aan geven. Het gevolg hiervan kan zijn dat de stof misschien minder goed opgenomen wordt en dat maakt dat de vaardigheden van leerlingen op het gebied van Engels in mindere mate verbeteren (Deci et al., 1991). Als leerlingen zich hierdoor minder competent voelen is dit niet bevorderlijk voor de intrinsieke motivatie van leerlingen en daarmee op hun zelfontplooiing.

Daarnaast lijken mbo-leerlingen een minder positieve houding ten opzichte van hun school te hebben dan vmbo-leerlingen. Hierdoor kan de mate van verbondenheid bij mbo-leerlingen negatief beïnvloed worden. Door een minder positief beeld van de school en leraren is de band tussen leerlingen en de school immers minder (Deci et al., 1991). Als de verbondenheid minder is, is dit niet bevorderlijk voor de intrinsieke motivatie van leerlingen.

Daarbij geven vmbo- en mbo-leerlingen de voorkeur aan duidelijke instructie en veel begeleiding. Hierdoor kan de autonomie van de leerlingen in het geding komen. Bij het maken en uitvoeren van opdrachten is er immers steeds sprake van tussenkomst van iemand anders en vrij handelen is lastiger (Deci et al., 1991). Als de psychologische basisbehoeften van de leerlingen in mindere mate worden bevredigd, is dit van invloed op de intrinsieke motivatie van de leerlingen. Dit terwijl intrinsieke motivatie zelfvoldoening en zelfontplooiing stimuleert (Deci et al., 1991). Voor het leerproces van de leerlingen is het niet gunstig als er niet aan de basisbehoeften kan worden voldaan.

2.4.2 Gevolgen op mesoniveau en macroniveau

Als mbo-leerlingen ervoor kiezen om vroegtijdig met een opleiding te stoppen heeft dit effect op het rendement van een school. Zij maakt als het ware verlies op een investering, namelijk de leerlingen die uitvallen (Heyne & van Sleeuwen, 2020). Dit kan gevolgen hebben voor het imago van een school en daarmee op het voortbestaan van een school. Het imago van een school heeft betrekking op het beeld dat de doelgroep van een school heeft. Dit beeld kan ook van invloed zijn op het personeel,

stagiaires, stagebedrijven, ouders, stakeholders en andere onderwijsinstellingen (Schuurmans, 2022). Het imago van een school kan negatief beïnvloed worden door (veel) uitval en dit heeft invloed op het beeld dat betrokkenen van een school hebben.

Naast de gevolgen van een minder soepele aansluiting voor leerlingen en eventuele imagoschade voor scholen heeft leerlinguitval ook gevolgen voor de maatschappij in de vorm van verspilling van menselijk kapitaal (OECD, 2011). Menselijk kapitaal houdt in deze context in dat mensen gedurende een leven voortdurend kunnen kiezen of zij werken of ervoor kiezen om onderwijs te volgen. Als iemand voor het volgen van onderwijs kiest, werkt hij of zij op dat moment niet, maar verrijkt wel zijn kennis en vaardigheden waarmee op de arbeidsmarkt een hoger inkomen kan worden behaald (OECD, 2011). Hoe lang onderwijs wordt gevolgd, hangt van een aantal factoren af. Mensen zullen stoppen met het volgen van onderwijs als de “kosten” hiervan hoger zijn van de “baten”. Als de kosten van het volgen van onderwijs hoog liggen als gevolg van een minder soepele aansluiting, is de kans op uitval hoger (OECD, 2011). Dit brengt leerlingen zonder diploma, startkwalificatie en minder kansen op de arbeidsmarkt en in de samenleving met zich mee. Dit is een breder maatschappelijk probleem (Heyne & van Sleeuwen, 2020; MBO Raad, 2021). Als ongeschoolden uiteindelijk een uitkering krijgen, kost dit de maatschappij geld en door het verminderde arbeidsperspectief is de kans dat zij uiteindelijk passend werk vinden kleiner. Daarbij neemt het aantal “laagopgeleiden” met een lager sociaaleconomische status toe binnen de maatschappij (Heyne & van Sleeuwen, 2020). Zeker gezien de steeds groter wordende krapte op de arbeidsmarkt, is het voorkomen van (onnodige) uitval maatschappelijk gezien urgent (UWV, 2022).

3. Methode kwalitatief onderzoek

3.1 Onderzoeksdesign

Voor het verzamelen van de gegevens uit de praktijk is voor kwalitatief beschrijvend onderzoek gekozen, waarbij de nadruk ligt op het doorgronden van de situatie. De data voor het onderzoek zijn vergaard door middel van semigestructureerde individuele interviews. De belevingswereld van de participanten is hierbij van belang. Bij deze vorm van interviewen liggen de antwoorden en vragen van tevoren niet geheel vast, maar de topics die behandeld zullen worden wel (Baarda et al., 2012; Lucassen & Hartman, 2007). Voor het opstellen van het semigestructureerde interviewschema is gebruik gemaakt van het boek *Ontwerpen voor zorg en welzijn* (Van het Veer et al., 2020). In dit boek wordt het onderzoeksproces uiteengelegd in vier fasen met daarbij behorende vragen. Deze voorbeeldvragen zijn als leidraad gebruikt voor het formuleren van de interviewvragen (bijlage 1).

Voor het uitvoeren van het onderzoek is gebruik gemaakt van de kwalitatieve onderzoekscyclus (Hennink et al., 2011). De onderzoeksvraag is geformuleerd, passende literatuur gezocht en beschreven en er is een conceptueel kader opgesteld. Deze stappen passen bij de eerste fase, de ontwerpcyclus. Vervolgens zijn onderzoeksinstrumenten gekozen en respondenten geworven voor de interviews. Daarnaast zijn gegevens verzameld en gegeneraliseerde waarnemingen zijn beschreven. Deze stappen passen bij de tweede cyclus, de etnografische. In de laatste fase is de vergaarde data gecategoriseerd en geconceptualiseerd om hier resultaten uit af te kunnen leiden. Deze stappen passen bij de laatste fase van de onderzoekscyclus, de analytische cyclus.

3.2 Participanten

In de periode van maart en begin april 2022 zijn in totaal zeven interviews afgenomen met zeven participanten. Met vier vmbo-tl-docenten en drie mbo-docenten. Respondent 1,2,3 en 6 zijn vmbo-tl-docenten en respondenten 4,5 en 7 zijn mbo-docenten. De doelpopulatie bestond binnen alle fasen van het onderzoek uit docenten die Engels doceren op het vmbo-tl en het mbo-niveau 4. De onderzoeker heeft zich voor de vmbo-tl-docenten gericht op docenten binnen voortgezet onderwijsinstellingen in Noord-Nederland en voor de mbo-niveau-4-docenten op docenten van mbo-instellingen in Noord-Nederland. Er is gekozen voor een specifieke leerweg binnen het vmbo: het vmbo-tl. Binnen het mbo zijn docenten benaderd die lesgeven op niveau-4 aan BOL-opleidingen. BOL houdt in dat de leerlingen de status van student/scholar hebben en stagelopen. Er is gekozen voor docenten die aan BOL-leerlingen lesgeven omdat deze leerlingen het reguliere schoolproces doorlopen.

Er zijn verschillende sectoren binnen de mbo-instelling in Noord-Nederland waar op niveau-4 en BOL-les wordt gegeven; economie en ondernemen, creatieve beroepen, horeca, bakkerij en ondernemen, ICT, Laboratorium & procestechniek, mobiliteit, transport en logistiek, techniek en bouw, uiterlijke verzorging, uniformberoepen en zorg en welzijn. Er is naar gestreefd om docenten Engels

binnen zowel het vmbo-tl als het mbo-niveau-4 te spreken die werkzaam zijn op verschillende scholen/locaties.

3.3 Instrumenten

Voor het verzamelen van de gegevens is ervoor gekozen om een interviewschema op te stellen met verschillende onderwerpen (topics) met subvragen (bijlage 2). Het interviewschema bevat een aantal hoofdonderwerpen: de introductie, de probleem-situatieomschrijving, de oorzaken en gevolgen en de oplossingen met daarbij behorende betrokkenen. De hoofdonderwerpen zijn (deels) te koppelen aan de thema's vanuit het theoretisch kader. Voor het onderwerp "introductie" zijn drie vragen geformuleerd onder andere "Wat is uw rol binnen de organisatie?". Voor de probleem/situatieomschrijving zijn zeven vragen geformuleerd onder andere "Hoe ziet het vak Engels er inhoudelijk uit?" en "Wat vindt u van de aansluiting tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 op het gebied van Engels" (zie 2.1, 2.2 en 2.3 uit het theoretisch kader). Voor het onderwerp "oorzaken en gevolgen" zijn drie vragen geformuleerd waaronder "Welke gevolgen heeft de (goede of minder goede) aansluiting voor verschillende betrokkenen" (zie 2.4). Het onderwerp oplossingen en betrokkenen kent ook een zevental vragen onder andere "Heeft u een idee hoe de aansluiting verbeterd zou kunnen worden?" en "Wat zou de meest gewenste situatie zijn?".

Het interviewschema is opgesteld aan de hand van wetenschappelijke literatuur. De volgende bronnen zijn hiervoor geraadpleegd (instrumenteel): Emans (2002), Willig (2013), Braun & Clarke (2006) en Braun & Clarke (2012). De mate waarin alle topics evenredig zijn behandeld, hing af van de kennis en expertise van de respondenten. Het interviewschema is doorgenomen met en akkoord gevonden door de begeleider vanuit de Rijksuniversiteit Groningen.

Om de kwaliteit van het onderzoek en de interviews te waarborgen is gebruik gemaakt van de maatstaf betrouwbaarheid (Shenton, 2004). Om de geloofwaardigheid te waarborgen is bij het onderzoek gebruik gemaakt van de kwalitatieve onderzoekscyclus. Ook is er gebruik gemaakt van kwalitatieve analyse-instrumenten in de vorm van een interviewschema met daarin topics en voorbeeldvragen en door te transcriberen en coderen. Het interviewschema, dat is opgesteld aan de hand van literatuur, is voorgelegd aan de begeleider van de universiteit. Hiermee is de kans op een objectief interviewschema vergroot en is de bias die de onderzoeker kan hebben verkleind.

3.4 Procedure

Er is toestemming van de ethische commissie van de faculteit gedrags- en maatschappijwetenschappen gevraagd en gekregen op maandag 17 januari 2022. Vervolgens is een lijst met potentiële respondenten opgesteld aan de hand van de onderzoeker haar netwerk en door gebruik te maken van sociale mediakanalen. Vervolgens is contact opgenomen met deze potentiële respondenten en na een akkoord voor deelname is een datum en tijd afgesproken voor een interview. Zes interviews

zijn online via Google Meet afgenomen en deze duurden gemiddeld 30 tot 35 minuten. Eén interview is fysiek afgenomen en had de lengte van een uur. Voorafgaand aan alle interviews is een informatie- en toestemmingsformulier naar de respondenten gestuurd. Het toestemmingsformulier is door alle respondenten getekend. Aldus is met wederzijdse goedkeuring het interview afgenomen en opgenomen met een digitale voice recorder.

3.5 Analyse

De opnames zijn volledig getranscribeerd en via Atlas.ti (22) zijn de interviews gecodeerd (bijlage 3). Er is voor gekozen om de interviews eerst open te coderen en vervolgens axiaal. Bij het open coderen zijn labels aan tekstfragmenten verbonden. Hiermee zijn hoofdthema's te onderscheiden. Er zijn in totaal 27 codes bepaald. Vervolgens is axiaal gecodeerd en hierbij zijn toegekende codes met elkaar vergeleken en samengevoegd. Hieruit zijn 18 codes ontstaan. Voorbeelden hiervan zijn de achtergrond van de respondenten, de vakinhoudelijke/didactische omschrijving van het vak Engels en de mening van docenten op de aansluiting van het vak Engels binnen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4.

Deze analyse is uitgewerkt in een schematisch overzicht en een codeboek (bijlage 3 en 4). Voor het uitwerken van de resultaten zijn de thema's gekoppeld aan de geformuleerde onderzoeksvragen. Daarmee is inzichtelijk gemaakt wat over welke onderzoeksvraag is geantwoord. Hierdoor werd duidelijk wat er over een onderzoeksvraag is gezegd en hoe deze beantwoord zou kunnen worden. De resultaten worden weergegeven in de vorm van citaten, een schematische weergave en samenvattingen.

4. Resultaten

4.1 De inhoudelijke aansluiting van het vak Engels

De eerste onderzoeksvraag was *“In hoeverre sluit de inhoud van het vak Engels binnen het vmbo-tl aan op de eisen die worden gesteld vanuit het mbo-niveau 4 voor het vak Engels, volgens de vmbo-tl en mbo-niveau 4 docenten?”*. Voor het beantwoorden van deze onderzoeksvraag is een schematische weergave gemaakt van de meest belangrijke resultaten (Figuur 1).

Het eerste thema dat naar voren kwam bij de onderzoeksvraag betreft de methoden binnen de les. Het vmbo-tl en het mbo-niveau vier verschillen wat betreft methoden van elkaar. Vmbo-tl-docenten lijken meer de voorkeur te geven aan theoretische methoden met bijbehorende boeken. Mbo-niveau-4

docenten lijken meer de voorkeur te geven aan online-methoden,

beroepsgerichte methoden en zetten instrumenten, zoals aftekenlijsten, in om de verantwoordelijkheid over

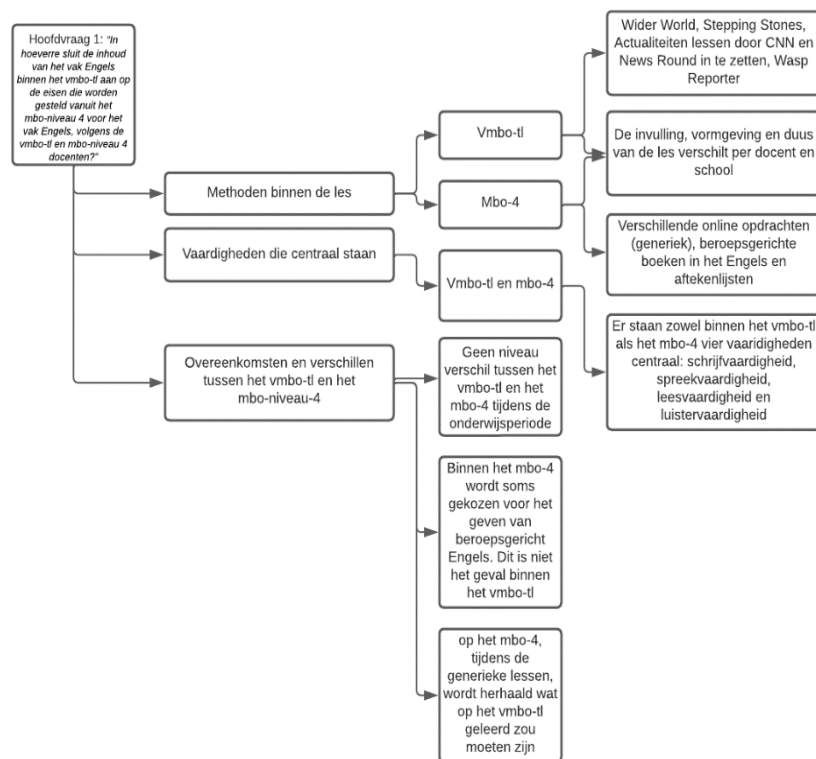
de invulling van de lessen deels bij de leerlingen te leggen. Zo gaf respondent 1,

een vmbo-tl-docent, aan *“Tot en met vmbo 3 hebben we de methode Wider World en wij zijn altijd van het standpunt*

uitgegaan doeltaal is voertaal, dus we proberen ook altijd

Engelstalige boeken uit”. Daarnaast werd aangegeven

dat er gebruik wordt gemaakt van Stepping Stones en Wasp Reporter. Verder worden CNN en News Round gebruikt om lessen rondom actualiteit te realiseren. Mbo-niveau 4 docenten, gaven aan *“Wij werken met aftekenlijsten en online opdrachten, dus we hebben uitleg voor degene die uitleg nodig hebben en zelfwerkzaamheid voor degene die zelf aan de slag kunnen”* (respondent 4) en *“Ik werk dan een periode vanuit het boek met beroepsgerichte opdrachten”* (respondent 5). *“Wij gebruiken Nu-Engels erbij. Bewust hebben we een online licentie die leerlingen kunnen en moeten bekijken”*, aldus respondent 7. De didactische- en vakinhoudelijke methode van het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 wijken

Figuur 1: de vakinhoudelijke aansluiting van het vak Engels op het vmbo-tl en het mbo-niveau-4.

van elkaar af. Er is bovendien niet alleen sprake van een verschil tussen deze onderwijssectoren. Ook tussen vmbo-tl-scholen onderling en mbo-niveau-4-scholen onderling is er verschil in methoden.

Naast didactische en vakinhoudelijke methoden is aan de respondenten gevraagd of zij tijdens de lessen Engels en binnen de desbetreffende methode aandacht besteden aan voorbereidende activiteiten specifiek gericht op het mbo-niveau-4. Het merendeel van de vmbo-tl-docenten gaf hierbij aan dat dit niet het geval is binnen de lessen Engels. Zo gaf respondent 2 aan *“Nou niet specifiek maar wat we vooral proberen te doen, zeker in de vierde klas, is het heel praktisch te houden”* en respondent 3 benoemde *“Nou niet binnen Engels zelf maar we hebben wel loopbaanoriëntatiebegeleiding”*. Op de vraag naar het doel van Engels binnen het vmbo-tl gaf respondent 3 aan *“Het doel binnen het vmbo is je tl diploma halen en dat leerlingen goed op niveau zitten. Voor het vak Engels dat ze moeten laten zien dat ze op alle vaardigheden op goede niveaus zitten”*. Respondent 6 gaf aan *“Nou ja over het algemeen is de visie dat ze na vier jaar de wereld in kunnen en dat gaat dus verder dan alleen onderwijs. Wij zijn heel sterk in het pedagogisch klimaat, we leggen ook de focus op mentorraad en leerlingen echt vaardigheden bijbrengen die ze nodig hebben voor de rest van hun leven”*. De Engelse lessen in het vmbo-tl en de methode lijken in mindere mate gericht op het voorbereiden op het Engels binnen het mbo-niveau-4. Ook het doel van de Engelse les dat binnen vmbo-scholen is geformuleerd lijkt in mindere mate gericht op het voorbereiden voor het mbo-niveau-4, maar meer gericht op dat leerlingen zich kunnen redden in de maatschappij.

Een tweede thema dat naar voren kwam, waren de vaardigheden die centraal staan in het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 binnen het vak Engels. Binnen zowel het vmbo-tl als het mbo-niveau-4 lijken vier vaardigheden centraal te staan: schrijfvaardigheid, spreekvaardigheid, leesvaardigheid en luistervaardigheid. Grammatica is een onderdeel van de vaardigheden. Dit wordt ook beaamd door alle respondenten. Zo gaf respondent 3, een vmbo-tl-docent, aan dat tijdens de vmbo-tl lessen Engels de focus ligt op *“De bekende vaardigheden als schrijfvaardigheid, leesvaardigheid en luistervaardigheid en spreekvaardigheid. Alleen moet ik wel bekennen dat spreekvaardigheid een beetje een ondergeschoven kindje is binnen de lessen”*, respondent 5. Een mbo-niveau 4 docent, gaf aan *“Wij werken we vanuit het Europees Referentie Kader (ERK) en daar hebben we de reproductieve vaardigheden namelijk lezen en luisteren dat is op B1 niveau dus dat is eigenlijk wat je op het vmbo-tl hebt gedaan. Je komt dan op het mbo en dan is dat ook het standaard instapniveau en eindniveau. Voor de andere vaardigheden is het A2 dus schrijven en spreken”*. Respondent 7 gaf aan *“We hebben een blok lezen en luisteren en we hebben een blok spreken en schrijven. Jaar twee doen we op basis van workshops. Want aan jaar twee zijn examens gekoppeld dus dan doen we echt per vaardigheid een examen gekoppeld”*. Er lijkt overeenstemming over de vaardigheden die centraal staan zowel binnen het vmbo-tl als het mbo-niveau-4. Wel lijkt er sprake van herhaling op het gebied van vaardigheden op het mbo-niveau-4. Wat betreft lesstof wordt herhaald wat al op het vmbo-tl zou moeten zijn geleerd.

Tijdens de interviews is ook aandacht besteed aan de mening van de docenten Engels op de motivatie en het niveau van vmbo-tl- en mbo-niveau-4-leerlingen. Deze mening van docenten had

betrekking op de motivatie voor het vak Engels, het aan kunnen leren van de vaardigheden die centraal staan binnen het vak Engels en daarmee “goed” zijn in het vak. Een vmbo-tl-docent gaf aan dat het niveau van leerlingen afhangt van het Engels dat zij op het primair onderwijs hebben gehad. *“Wat ze op het po aangeboden hebben gekregen dat maakt verschil”*, aldus respondent 6. Respondent 4, een mbo-niveau-4-docent, gaf aan dat er nog niet echt sprake is van automatisch verantwoordelijkheid nemen voor het leren van Engels voor mbo-niveau-4-leerlingen. *“Waar ze naartoe moeten is dat zij zelf dan realiseren van, ik heb een lagere score dus misschien moet ik toch even nakijken of ik het wel goed heb begrepen en of ik het toch nog een keer door moet lezen. Dat automatisme, dat is er niet. Waar het onderwijs op het mbo wezenlijk van verschilt (met het vmbo-tl) is dat ik echt heel erg probeer de verantwoordelijkheid bij hun neer te leggen”*.

Een meerderheid (3 van de 4) van vmbo-tl-docenten gaf aan dat leerlingen wel positief zijn over het vak Engels. De redenen hiervoor lopen uiteen. Het vak zelf kan als leuk worden ervaren, maar ook de mate waarin de docent leuk wordt gevonden, heeft hier invloed op. Zo gaf respondent 1 aan *“Nou in ieder geval leuk want het blijft ook een leuke taal en ze horen heel veel Engels. Ze komen heel veel met Engels in aanraking”*. Respondent 6 gaf aan *“Ik geef nu in het derde jaar les en ik heb ze nu al drie jaar meegenomen dus ik weet niet in hoeverre dat beeld misschien vertekend is doordat ze ook gewoon een band met mij hebben en dat gewoon fijn vinden. Ik heb het idee dat ze het echt een leuk vak vinden en er ook wel voor willen werken”*. Binnen het mbo-niveau-4 lijken de ervaringen met het vak Engels minder positief. Twee mbo-niveau-4-docenten benoemden dat het vak wordt gezien als “moet vak” en het nut van het vak lijkt niet echt te worden ingezien. *“De insteek is waarom moeten we dit doen? Ze zien niet direct het nut, dat willen we ze dus wel laten zien”*, aldus respondent 7. Respondent 4 gaf aan dat leerlingen het vak zien *“als een verplicht onderdeel”*.

De mening van docenten ten aanzien van de motivatie en het kunnen van leerlingen lopen uiteen. Vmbo-tl-docenten geven aan dat het van belang is dat leerlingen in het primair onderwijs goed voorbereid zijn op het voortgezet onderwijs. Mbo-niveau-4-leerlingen mogen meer verantwoordelijkheid nemen voor hun leerproces. Wat betreft motivatie lijken leerlingen binnen het vmbo-tl een positievere houding te hebben ten opzichte van het vak Engels dan mbo-niveau-4-leerlingen.

Het derde en laatste thema dat besproken is, zijn de overeenkomsten en verschillen op het gebied van Engels tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4. Kopje twee en drie, in het schema (Figuur 1), over het beroepsgerichte-Engels binnen het mbo-niveau-4 en de methoden zijn al toegelicht in het eerste en tweede thema. Er lijkt verder geen sprake te zijn van verschil in niveau tussen de lessen Engels op het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 tijdens de gehele onderwijsperiode. Respondent 4 gaf aan *“Het niveau verschil is er niet echt. Dus je borduurt een beetje voort op wat ze al weten. Nu komt iedereen gewoon binnen en je hebt een bepaalde periode de tijd om ze alsnog op het niveau te krijgen wat ze eigenlijk al moeten hebben”*.

4.2 Het eindexamen van het vak Engels

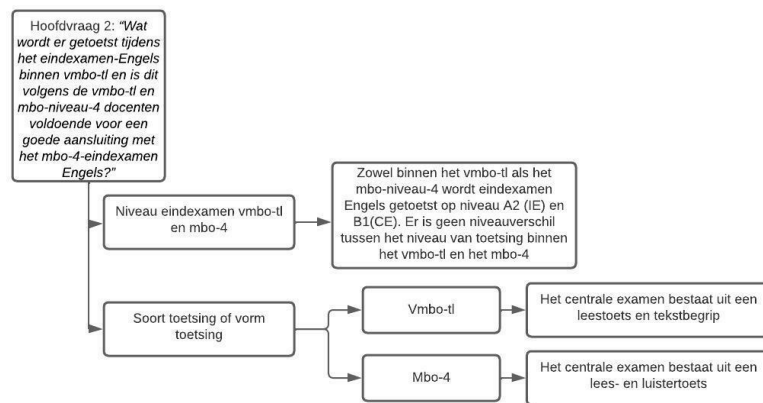
De tweede onderzoeksvraag was “*Wat wordt er getoetst tijdens het eindexamen-Engels binnen vmbo-tl en is dit volgens de vmbo-tl en mbo-niveau-4 docenten voldoende voor een goede aansluiting met het mbo-4-eindexamen Engels?*”. Figuur 2 geeft op een systematische manier de belangrijkste resultaten weer.

Het eerste thema dat bij deze onderzoeksvraag naar voren kwam is het niveau van het eindexamen vmbo-tl en mbo-niveau-4. Het niveau van toetsing binnen het vmbo-tl betreft een A2 niveau voor het schoolexamen en een B1 niveau voor het centraal examen. Dit niveau komt

overeen met het niveau van toetsing voor mbo-niveau-4. Het niveau van toetsing is dus gelijk binnen de twee onderwijsvormen. Dit wordt ook beaamd door de respondenten. Drie van de vier mbo-niveau-4-docenten gaven aan dat er niet echt sprake is van niveauverschil. Zo gaf respondent 4 aan “*Zo proberen we alles een beetje langs te lopen in loop naar het examen toe en dan hebben we twee blokken echt expliciete examenvorbereiding en kunnen leerlingen al examen gaan doen op A2 niveau en B1. “Het is natuurlijk al heel droevig dat het eigenlijk hetzelfde niveau is en dat, zoals mijn zoon, op een veel lager niveau les krijgt nu dan wat hij op tl heeft gehad en ik denk dat als je tl doet dan wordt er best veel gevraagd en dan is het mbo vind*

ik lager”, aldus respondent 4. Respondent 5 gaf aan “*Wij werken vanuit het Europees Referentie Kader (ERK) daar hebben we de reproductieve vaardigheden namelijk lezen en luisteren dat is op B1 niveau dus dat is eigenlijk wat je op het vmbo hebt gedaan en je komt dan op het mbo dan is dat ook het standaard instapniveau en eindniveau*” en respondent 7 gaf als quote “*Het niveau verschilt niet zo hé*”.

Het tweede thema dat naar voren kwam bij de onderzoeksvraag betreft de soort of de vorm van toetsing. De vorm van toetsing die binnen het vmbo-tl gehanteerd wordt voor het centrale examen Engels betreft een leestoets waarbij tekstbegrip van belang is. Respondent 1, een vmbo-tl-docent, gaf aan “*De bovenbouw dus vmbo-vier, dan praat je vooral over een grote toets met twee of drie teksten waarbij tekstbegrip het belangrijkste is*”. Bij het mbo-niveau-4 betreft het eindexamen een lees- en luistertoets. Respondent 5 gaf aan “*In leerjaar drie werken we eigenlijk alleen via de examentraining dus lezen-luisteren en de overige examens. Daar kunnen ze zich kort op voorbereiden. Dit stelt niet echt veel voor*

Figuur 2: de aansluiting van de toetsing van het eindexamen vmbo-tl en het mbo-niveau-4

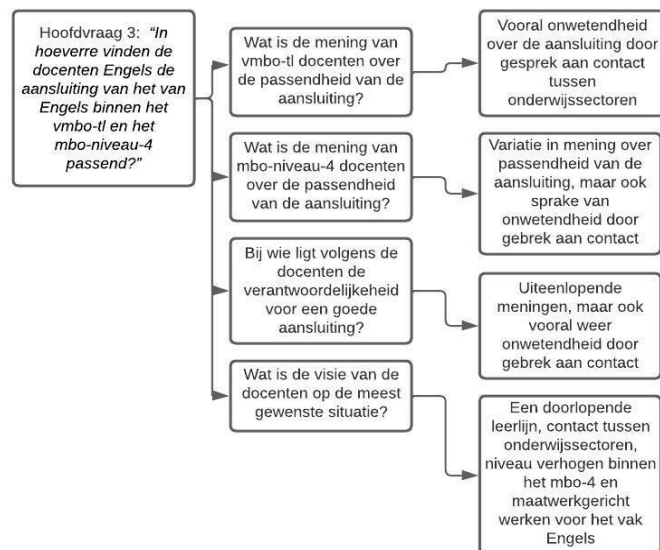
dus daar kunnen ze zich bij wijze in een halfuur voor voorbereiden”. De vormen van toetsing komen voor een deel overeen aangezien het allebei een leestoets betreft. Binnen het mbo-niveau-4 wordt ook aandacht besteed aan de vaardigheid luisteren.

Er is ook aandacht besteed aan de vraag in hoeverre het vak Engels het slagingspercentage van leerlingen beïnvloedt binnen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4. Geen van de respondenten gaf aan dat het vak Engels het slagingspercentage dusdanig beïnvloedt dat leerlingen hierdoor niet slagen. Respondent 3 gaf aan *“Maar ik kan me niet herinneren dat Engels echt de druppel is geweest. De jaren dat ik Engels heb gegeven is er nog nooit iemand gezakt voor mijn vak. Ze halen vaak minimaal een 5.5 maar ook mensen met een 8 of 7”*, aldus respondent 5. Dezelfde respondent gaf aan op de vraag of de respondent wist waarom dit het geval was *“Ik vermoed dat het instapniveau vanuit het vo naar het mbo prima aansluit. Als je tl hebt gedaan”*.

4.3 De mening en visie van de Engels docenten op de aansluiting

De derde onderzoeksvraag was *“In hoeverre vinden de docenten Engels de aansluiting van het van Engels binnen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 passend?”*. Voor de beantwoording van deze onderzoeksvraag is wederom een schematische weergave gemaakt met daarin de belangrijkste resultaten (Figuur 3).

Het eerste thema dat naar voren kwam betreft mening van zowel vmbo-tl als mbo-niveau-4 docenten op de aansluiting. Bij beide groepen kwam vooral onwetendheid naar voren. Drie van de vier vmbo-tl-docenten gaven aan geen weet te hebben van de aansluiting door gebrek aan contact met mbo-niveau-4 sectoren. Zo gaf respondent 2 aan *“Ja daar weet ik dus helemaal niets van. Als het gaat om middelbare scholen naar het mbo daar zit een hele dikke knip daar is geen contact eigenlijk”*. Respondent 3 gaf aan *“Ik moet zeggen, ik weet daar niet zo heel veel van af”* en *“Dat*

Figuur 3: de mening en visie van docenten Engels op de aansluiting van het vak Engels op het vmbo-tl en het mbo-niveau-4

(contact) zou voor het mbo denk ik ook prettig zijn als dat er zou zijn want wij hebben een beeld van wat ze moeten kunnen op basis de eindtermen en daar werken we naar toe, maar weten ze genoeg of weten ze misschien wel veel te veel?”, aldus respondent 6. Ook mbo-niveau-4-docenten gaven aan dat er sprake is van onwetendheid en gebrek aan contact. Zo gaf respondent 7 aan *“Maar ik vraag me af of docenten*

weten van het vo waar ze aan moeten voldoen om te kunnen aansluiten op het mbo en weten mbo-docenten

waaraan ze moeten voldoen om aan te sluiten op het hbo? Nou daar kan ik eigenlijk wel van zeggen dat denk ik niet en dat is dus heel interessant want eigenlijk heb je dus heel weinig overleggende vakcollega's op een ander niveau". Respondent 5 gaf aan "Ik vermoed dat het mbo en vo dat, dat los van elkaar staat en dat je het binnen beide sectoren best druk hebt maar dat er heel weinig overleg is tussen scholen wat er gebeurt op Engels-niveau.

Vanuit beide sectoren wordt (vooral) aangegeven dat er minimaal tot geen contact is tussen de onderwijssectoren en dat dit gebrek aan kennis over de aansluiting met zich meebrengt. Hoe leerlingen het in de vorige of de komende onderwijssector hebben gedaan is niet bekend bij docenten. Ook is er geen onderlinge afstemming en communicatie tussen onderwijssectoren over hetgeen in opvolgende onderwijssectoren moet worden geleerd.

Het tweede thema dat naar voren komt betreft de mening van docenten op de verantwoordelijkheid voor de aansluiting. De meningen hierover lopen uiteen. De verantwoordelijkheid wordt deels bij de andere instelling gelegd en deels bij de eigen instelling. Zo wordt door respondent 1, een vmbo-tl-docent, aangegeven "Nee dat is echt een mbo-kwestie". Respondent 5, werkzaam binnen het mbo-niveau-4 gaf aan "Nou voor de aansluiting wel bij het vo want daar wordt wel de basis gelegd". Respondent 2 gaf echter aan "Bij beide, maar is het een probleem? Wij worden niet door het mbo geïnformeerd daarover, misschien ligt daar van mij uit ook wel een verantwoordelijkheid, nu je deze vraag stelt denk ik dan misschien zou ik daar inderdaad iets mee moeten". Respondent 7, een mbo-niveau-4-docent, gaf aan "Ik vind wel dat het mbo misschien een goede plek is hoor voor die verantwoordelijkheid omdat, dat een soort tussenstap is". Er is geen eenduidig antwoord op de vraag bij wie de verantwoordelijkheid ligt/zou moeten liggen voor de aansluiting tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4.

Het derde thema dat naar voren komt heeft betrekking op de visie van docenten op de meest gewenste situatie. Drie componenten kwamen een aantal keer terug: het realiseren van een doorlopende leerlijn van vmbo-tl naar mbo-niveau-4, maatwerk kunnen bieden voor het vak Engels en contact en communicatie opstarten tussen vmbo-tl- en mbo-niveau-4-scholen. Respondent 4 gaf aan "Een doorlopende leerlijn. Dat zou fantastisch zijn. Daarnaast werd genoemd "Wat ik persoonlijk heel graag zou willen is dat we er als organisatie naar toe gaan dat het meer maatwerk wordt. We kunnen ervoor kiezen om ze wat sneller te examineren of ervoor te kiezen om maatwerk te bieden voor mensen die moeite hebben met het vak. Ook contact met vmbo-docenten. Als je weet wie er binnen komt en ook een stukje voorlichting vanuit het mbo naar het vmbo, dat daar ruimte voor is en tijd, dan denk ik dat je daar een betere aansluiting door krijgt en dat leerlingen een betere keuze kunnen maken", aldus respondent 5. Tot slot werd aangegeven "Het meest gewenste zou zijn dat wij aan het begin van het jaar een goed beeld krijgen van de student en dat wij een programma kunnen bieden op hoe ze zijn", aldus respondent 7.

5. Conclusie, discussie en aanbevelingen

5.1 Conclusie

Per onderzoeksvraag is een deelconclusie geformuleerd met daarin de belangrijkste bevindingen.

De eerste onderzoeksvraag was *“In hoeverre sluit de inhoud van het vak Engels binnen het vmbo-tl aan op de eisen die worden gesteld vanuit het mbo-niveau-4 voor het vak Engels, volgens de vmbo-tl en mbo-niveau-4-docenten?”*. De vakinhoudelijke en didactische methoden tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 verschillen van elkaar. Ook binnen het vmbo-tl en binnen het mbo-niveau-4 zijn verschillen te herkennen. Docenten hebben een eigen aanpak en geven een eigen invulling aan de lessen. Vaardigheden die centraal staan in het vak Engels op het vmbo-tl komen overeen met de vaardigheden die centraal staan in het vak Engels binnen het mbo-niveau-4. Verder geven docenten aan dat er binnen de Engelse lessen op het vmbo-tl niet specifiek aandacht wordt besteed aan de overgang naar het mbo-niveau-4. De visie op het doel van het vmbo-tl en het vak Engels daarbinnen van docenten is voornamelijk het overgaan naar een volgend schooljaar, slagen en dat leerlingen zich kunnen redden in de maatschappij.

Ook de mening van docenten over de motivatie en het kunnen van leerlingen is bevraagd. Vmbo-tl-docenten gaven hierbij aan dat het uitmaakt in hoeverre vmbo-leerlingen goed les hebben gehad op het primair onderwijs en mbo-niveau-4-docenten gaven aan dat mbo-leerlingen “moeite” hebben met het nemen van verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces.

De overeenkomsten en verschillen tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 zijn beschreven. Er is geen sprake van niveauverschil voor het vak Engels. Wel lijkt de (inhoudelijke)vorm van Engels te verschillen. Binnen het mbo-niveau-4 wordt soms gebruik gemaakt van beroepsgericht Engels en dit is niet het geval bij vmbo-tl. Door respondenten wordt aangegeven dat het Engels binnen het mbo-niveau-4 voornamelijk een herhaling is van hetgeen binnen het vmbo-tl geleerd zou moeten zijn.

De tweede onderzoeksvraag was *“Wat wordt er getoetst tijdens het eindexamen-Engels binnen vmbo-tl en is dit volgens de vmbo-tl en mbo-niveau-4 docenten voldoende voor een goede aansluiting met het mbo-4-eindexamen Engels?”*. Uit de resultaten komt naar voren dat het niveau van het examen hetzelfde niveau betreft, namelijk A2 en B1 niveau. Ook wat betreft vorm komen de examens redelijk overeen. Het betreft allebei een leestoets waarbij, bij het eindexamen in het mbo-niveau-4 ook de focus ligt op de vaardigheid luisteren. Verder lijkt het vak Engels zowel binnen het vmbo-tl als het mbo-niveau-4 geen negatieve doorslaggevende factor te zijn of leerlingen wel of niet slagen. Het is wel een onderdeel van het examenprogramma, maar docenten geven aan dat leerlingen eigenlijk nooit zakken op het vak Engels.

De derde onderzoeksvraag was *“In hoeverre vinden de docenten Engels de aansluiting van het van Engels binnen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 passend?”*. De mening van docenten over de

aansluiting wordt vooral gedomineerd door onwetendheid van de docenten over de aansluiting en het gebrek aan contact tussen onderwijsinstellingen. Hierdoor is er geen duidelijk beeld over de aansluiting. Wat betreft de mening van docenten op de verantwoordelijkheid voor de aansluiting, lopen de antwoorden uiteen. Mbo-niveau-4- en vmbo-tl-docenten geven aan dat de andere onderwijsinstelling de verantwoordelijkheid heeft, dat zij zelf de verantwoordelijkheid hebben, maar ook dat de verantwoordelijkheid bij beide ligt. Ook hierbij is er onder docenten veel onwetendheid. Docenten weten niet waar de verantwoordelijkheid zou moeten liggen door het gebrek aan contact tussen scholen. Er is dus geen eensluidendheid bij de docenten over bij wie de verantwoordelijkheid ligt voor de aansluiting. Over de meest gewenste situatie geven de docenten aan graag een doorlopende leerlijn te willen introduceren en meer maatwerkgericht Engels binnen het mbo-niveau-4 te willen geven, meer beroepsgericht te willen werken en examineren binnen het mbo-niveau-4 en meer contact tussen vmbo-tl- en mbo-niveau-4-scholen te willen realiseren.

Geconcludeerd kan worden dat er vooral sprake is van onwetendheid over de aansluiting. Er lijkt sprake te zijn van een goede aansluiting tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4 omdat er binnen het mbo-niveau-4 hetzelfde wordt verwacht als binnen het vmbo-tl. Dezelfde vaardigheden worden getraind en getoetst op hetzelfde niveau. De vakinhoudelijke- en didactische methoden die worden gehanteerd verschillen tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4, maar hier is ook sprake van binnen de onderwijssectoren zelf. Vmbo-tl-docenten die lesgeven op verschillende scholen gebruiken andere methoden en technieken. Ook de duur van de lessen Engels verschilt per vmbo-tl- en mbo-niveau-4-school.

De beantwoording van de onderzoeksvragen levert een andere relevante vraag op, namelijk “*In hoeverre moet er sprake zijn van een goede aansluiting als er geen niveauverschil is op het gebied van het vak Engels binnen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4?*”. Omdat er voornamelijk herhaling plaatsvindt van hetgeen al geleerd zou moeten zijn op het vmbo-tl, is er immers al sprake van een perfecte aansluiting. Dit geldt ook voor de examinering. Deze wijken vrijwel niet van elkaar af. In wezen zou een mbo-niveau-4-leerling bij binnenkomst op het mbo al klaar kunnen zijn voor het eindexamen Engels.

5.2 Discussie

In de literatuur wordt voornamelijk benoemd dat er sprake is van een “minder soepele” aansluiting en wat de oorzaken zouden kunnen zijn (zie o.a. Fasaglio, 2017; Slo, 2021a; Harskamp & Linge, 2007; Hofman & Spijkerboer, 2009; Jansma & Pennewaard, 2014; Vo-Raad, 2010). Ook de gevolgen van een “minder soepele” aansluiting komen aan bod (zie o.a.: Vo-Raad, 2010; Jansma & Pennewaard, 2014; Heyne & van Sleeuwen, 2020; Deci et al., 1991; Schuurmans, 2022; EOC, 2011; Mbo Raad, 2021). In het hoofdstuk Resultaten komt aan bod dat de aansluiting tussen deze twee onderwijsinstellingen in mindere mate belangrijk is dan de theorie doet veronderstellen. Dit omdat er geen niveau- en kennisverschil te herkennen is tijdens de lessen Engels en ook tijdens de examinering.

Daarnaast is er voornamelijk veel onwetendheid bij docenten over de aansluiting en de vraag waar de verantwoordelijkheid hierover ligt. Dat spreekt in zekere zin de theorie tegen dat zowel docenten binnen het vmbo-tl als in binnen het mbo-niveau-4 de aansluiting als “minder soepel” ervaren. Als er immers onwetendheid is over het onderwerp “aansluiting” kan hier geen onderbouwd oordeel over worden gevormd.

5.2.1 Beperkingen

Voor het onderzoek zijn een drietal beperkingen te benoemen. Het onderzoek heeft een relatief kleine steekproef. Hierdoor is het niet duidelijk of deze groep representatief is voor Groningen of in bredere zin voor Noord-Nederland. Voor een vervolgonderzoek is het verstandig om naar een representatievere steekproef te streven voor de populatie Nederland.

Daarnaast is enkel gebruik gemaakt van het perspectief en de visie van docenten. Het leerling-perspectief is niet meegenomen in het onderzoek. Voor een vollediger beeld zou het verstandig zijn om in een vervolgonderzoek beide perspectieven mee te nemen (Lucassen & Hartman, 2007).

De ervaring van de onderzoeker kan hier ook genoemd worden. De ervaring van de onderzoeker met het doen van kwalitatief onderzoek is niet groot. Voor een vervolgonderzoek is het goed om meerdere ervaren onderzoekers in te zetten. Op die manier is er sprake van onderzoekerstriangulatie (van der Donk & van Lanen, 2017). Het vernieuwende perspectief van een onervaren onderzoeker kan ook verrijkend en leerzaam zijn. Dus wellicht is een combinatie de beste optie. Daarnaast is het onderzoek door één onderzoeker uitgevoerd met een bepaalde bias. Er is meerdere malen feedback gevraagd aan derden om de bias te beperken.

De uitkomst van het onderzoek roept vooral aanvullende vragen op, zoals *“Waarom is er geen sprake van niveauverschil op gebied van het vak Engels tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4?”*. Door de respondenten zijn een aantal suggesties gedaan: op het gebied van niveau verhoging binnen het mbo-niveau 4, op het gebied van de verandering van de vakinhoudelijke vorm van Engels binnen het mbo, voor het realiseren van een doorlopende leerlijn en het realiseren van meer contact tussen onderwijssectoren. Het zou verstandig zijn om deze elementen te verwerken in een vervolgonderzoek. Vervolgens zou de volgende vraag onderzocht kunnen worden *“Is een niveauverschil (kennisverschil) wenselijk voor het van Engels binnen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4?”*

5.3 Aanbevelingen

Het onderzoek biedt geen pasklare oplossing voor de geformuleerde onderzoeksvraag, maar heeft wel informatie opgeleverd voor verschillende invalshoeken die een bijdrage zouden kunnen leveren aan het realiseren van een verbetering. Het gaat dan om een brede aanpak gericht op zowel het realiseren van een doorlopende leerlijn (in niveau en in inhoud) als het delen van kennis en ervaring tussen de onderwijsinstellingen. De eerste drie aanbevelingen zijn geformuleerd op basis van de

interviews met de docenten Engels. De vierde en tevens laatste aanbeveling is een aanbeveling van de onderzoeker.

Een eerste aanbeveling is om meer beroepsgericht Engels te geven binnen het mbo-niveau-4 en hier ook in te examineren. Nu wordt enkel herhaald wat is geleerd en geëxamineerd binnen het vmbo-tl. Respondenten gaven aan dat leerlingen wellicht meer het nut van het vak in zullen zien als deze meer beroepsgerichte onderwerpen bevat. Door het “nut” dat leerlingen toekennen aan het vak Engels te vergroten, neemt wellicht de motivatie voor het vak Engels toe. Dit is stimulerend voor de verbondenheid die leerlingen ervaren met het vak en dit is bevorderlijk voor de intrinsieke motivatie van leerlingen (Deci et al., 1991). Als de intrinsieke motivatie toeneemt, kan beter worden voldaan aan de drie psychologische basisbehoefte vanuit de zelfdeterminatietheorie en daarmee neemt de kans op zelfontplooiing toe (Deci et al., 1991). Daarnaast kan het geven van meer beroepsgericht Engels een verrijking zijn op hetgeen leerlingen al zouden moeten kunnen vanuit het vmbo-tl. Door beroepsgericht Engels aan te bieden en hierin te examineren kunnen leerlingen zich blijven ontwikkelen en ook dit is bevorderend voor de zelfontplooiing van leerlingen. Daarmee wordt bovendien de aansluiting op de arbeidsmarkt vergroot.

Een tweede aanbeveling is het niveau binnen het mbo op het gebied van Engels verhogen. Een quote van een docent was: *“Het is natuurlijk heel droevig dat het eigenlijk hetzelfde niveau is op het mbo als vmbo”*. Hieruit blijkt de behoefte en de vraag van docenten om het niveau te verhogen binnen het mbo-niveau-4. Docenten gaven ook aan dat dit ten goede kan komen voor een eventuele doorlopende leerlijn voor het vak Engels van het vmbo-tl naar het mbo-niveau-4. Een doorlopende leerlijn realiseren heeft als voorwaarde dat er contact is tussen onderwijssectoren. Er moet immers duidelijkheid zijn over hetgeen is geleerd en nog geleerd zal moeten worden. Hier moet overeenstemming tussen zijn. Docenten gaven aan dat ze het prettig zouden vinden als er per maand een contactmoment is tussen Engels docenten uit verschillende sectoren om te kunnen overleggen of sparren over het vak Engels en de invulling daarvan binnen sectoren. Dit kan niet alleen gunstig zijn voor de doorstroom naar een eventuele vervolgopleiding, maar ook voor de ontwikkeling en het leerproces van leerlingen.

Een derde aanbeveling is het vak Engels meer maatwerkgericht te maken op basis van de behoefte van de leerlingen binnen het mbo-niveau-4. Hiermee wordt bedoeld dat er meer zou kunnen worden gedifferentieerd in bijvoorbeeld de examinering. Deze zou naar voren kunnen worden gehaald voor leerlingen die eerder hun examen Engels zouden willen doen. Hierdoor komt er bijvoorbeeld tijd vrij om extra uren te besteden aan een vak dat zij als lastig ervaren. Een quote van een docent hierbij was: *“We kunnen ervoor kiezen om ze wat sneller te examineren of ervoor te kiezen om maatwerk te bieden voor mensen die moeite hebben met het vak*. Ook zou leerlingen meer verdieping in de stof aangeboden kunnen worden als zij Engels een lastig vak vinden. Verder zouden leerlingen een hoger niveau van Engels kunnen volgen indien zij naar een vervolgopleiding binnen het hbo willen. De behoefte die docenten aangaven was, laat ons meer differentiëren en maatwerk bieden op het gebied van Engels om aan de behoeften van leerlingen te kunnen voldoen. Maatwerkgericht werken op het gebied

van Engels kan ook bevorderend zijn voor het leerproces en de ontwikkeling van leerlingen. Daarmee kan ook bijdrage geleverd worden aan het voorkomen van onnodig schooluitval.

Een vierde aanbeveling is het doen van vervolgonderzoek omdat de resultaten voornamelijk nieuwe vragen oproepen. Bovenstaande aanbevelingen vragen om een uitgebreidere analyse. Een suggestie voor een nieuwe onderzoeksvraag is *“Waarom is er geen sprake van niveauverschil op gebied van het vak Engels tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau-4?”*. Een breder onderzoek (met meerdere onderzoekers) dat daarop zou kunnen volgen, kan zijn *“Is er verandering wenselijk van het niveau van het vak Engels op het mbo-niveau-4?”*

Referenties

- Baarda, B., De Goede, M., & Van der Hulst, M. (2012). *Basisboek interviewen. Handleiding voor het voorbereiden en afnemen van interviews (3^e druk)*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 1–26. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Braun, V., & Clarke, V. (2012). *Thematic analysis*. In H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, & K. J. Sher (Red.), *APA Handbook of Research Methods in Psychology: Vol 2. Research Designs Quantitative, Qualitative, Neuropsychological, and Biological*, pp. 57-71. American Psychological Association.
- CBS. (2009). *Doorstroom vanuit het voortgezet onderwijs laagst in Noord-Holland*. Geraadpleegd op 8 november 2021, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2009/05/doorstroom-vanuit-het-voortgezet-onderwijs-laagst-in-noord-holland>
- College voor Toetsen en Examens mbo. (2017). Engels Referentieniveau B1. *College voor Toetsen en Examens mbo*, 1–18.
- Deci, E. L., Vallerand, R. J., Pelletier & L., Ryan, R. (1991). Motivation and education: the Self-Determination perspective. *Educational Psychologist*, 26(3), 325–346.
- Dienst Uitvoering Onderwijs. (2017). Factsheet “Doorstroom vmbo naar mbo”. DUO/IP: Den Haag.
- Donk, C., & Lanen, B. (2017). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn* (2de editie). Uitgeverij Coutinho.
- Emans, B. (2002). *Interviewen: Theorie, techniek en training* [E-book]. Noordhof Uitgevers bv.
- Examenoverzicht. (2022). *Examen Engels VMBO TL/GL 2022*. Geraadpleegd op 27 februari 2022, van <https://www.examenoverzicht.nl/vmbo/tl-gl/engels#:~:text=Het%20eindexamen%20Engels%20VMBO%202022,en%20open%20vragen%20over%20gesteld>.
- Fasoglio, D., & Tuin, D. (2017). Eindniveau gespreksvaardigheid Engels in het voortgezet onderwijs. *Nationaal Expertisecentrum Leerplanontwikkeling*, 1–137.

- Harskamp, E., & Linge, P. (2007). Engels leren spreken in het VMBO: Een experiment met computerondersteund onderwijs. *Pedagogische Wetenschappen En Onderwijskunde*, 1–76.
- Heyne, D., & van Sleeuwen, W. (2020). Schoolverzuim aanpakken, Een wetenschappelijke onderbouwing. *Nederlands Jeugdinstituut*, 1–40.
- Hiteq. (2009a). Kenmerkend mbo. *Hiteq, centrum van innovatie*, 1–74.
- Hiteq. (2009b). Kenmerkend vmbo. *Hiteq, centrum van innovatie*, 1–62.
- Hofman, R. H., & Spijkerboer, A. W. (2009). Ervaren deficiënties door havo- en mbo-opleidingen in de basisbagage van vmbo'ers. *Onderwijsraad*, 1–83.
- Hutter, I., Hennink, M., & Bailey, A. (2011). *Qualitative Research Methods*. SAGE Publications Inc.
- Lucassen, P. L. B. J., & Hartman, T. C. (2007). *Kwalitatief onderzoek, praktische methoden voor de medische praktijk*. Bohn Stafleu van Loghum.
- Kant, I. (1997). *Fundering van metafysica van de zeden*. Amsterdam: Boom
- MBO Raad. (2021). *Voortijdige schoolverlaters*. Geraadpleegd op 16 januari 2022, van <https://www.mboraad.nl/themas/voortijdige-schoolverlaters>
- Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek. (2022). *Wat zijn kenmerken van mbo-studenten en presteren zij beter als de onderwijsaanpak wordt afgestemd op die kenmerken?* Geraadpleegd op 13 januari 2022, van <https://www.kennisrotonde.nl/vraag-en-antwoord/kenmerken-mbo-leerlingen#:~:text=Er%20is%20een%20grote%20diversiteit,werk%20en%20Fof%20doorleren>
- OECD Publishing. (2011). Education at a Glance 2011. *OECD Indicators*, 1–497.
- UWV. (2022). *In bijna alle beroepsgroepen/beroepen is nu sprake van krapte*. Geraadpleegd op 25 juni 2022, van <https://www.uwv.nl/overuwv/pers/persberichten/2022/in-bijna-alle-beroepsgroepen-beroepen-is-nu-sprake-van-krapte.aspx>

- Rijksoverheid. (2019). *Hoe zit het vmbo in elkaar? Het voorbereidend middelbaar bero.* Geraadpleegd op 4 november 2021, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voortgezet-onderwijs/vraag-en-antwoord/hoe-zit-het-vmbo-in-elkaar>
- Rijksoverheid. (z.d.a). *Middelbaar beroepsonderwijs (mbo).* Geraadpleegd op 10 december 2021, van <https://rijksoverheid.nl/onderwerpen/middelbaar-beroepsonderwijs/mbo-examens>
- Rijksoverheid. (z.d.b). *Beroepskwalificaties: basis van het mbo.* Geraadpleegd op 10 januari 2022, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/middelbaar-beroepsonderwijs/beroepsgericht-mbo>
- Rijksoverheid. (2021). *Wanneer ben ik geslaagd voor het vmbo-eindexamen?* Geraadpleegd op 12 januari 2022, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/eindexamens/vmbo/exameneisen-vmbo>
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22(2), 63-75.
DOI: <https://doi.org/10.3233/efi-2004-22201>
- Schuurmans, M. (2022). *School Profilerings, de bedoeling moet blijken uit wat we doen* [E-book]. Uitgeverij Scholen met Succes.
- Jansma, N., & Pennewaard, L. (2014). Aansluiting Engels tussen vmbo-tl en mbo. Ervaringen vanuit de onderwijspraktijk. *Nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling*, 3-61.
- Slo. (2021a). *ERK binnen het mbo.* Geraadpleegd op 23 november 2021, van <https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/mvt/erk/erk-mbo/>
- Slo. (2021b) *Wat is de historie van het vak Engels in Nederland?* Geraadpleegd op 28 november 2021, van <https://www.slo.nl/vakportalen/mvt/engels-achtergrond/historie-vak-engels/>
- Steunpunt Taal en Rekenen mbo. (2018). Engels examineren in het mbo. *Steunpunt taal en rekenen mbo*. 1-2.
- Studiek. (2016). *Hoe zit het MBO in elkaar.* Geraadpleegd op 14 januari 2022, van <https://www.studiek.net/geen-categorie/hoe-zit-het-mbo-in-elkaar/>

Van der Sijs, N. (1996). *Leenwoordenboek: De invloed van andere talen op het Nederlands*. (1st ed.). Sdu uitgevers.

Thomassen, T., & Haquebord, H. (2017). Doeltaal is voertaal: ook bij toetsen? *Levende Talen Tijdschrift*, 18(2), 1–4.

Van het Veer, J. v., Wouters, E., Veeger, M., & Lugt, R. v. (2020). *Ontwerpen voor zorg en welzijn*. Bussum: Coutinho.

Vo-Raad. (2010). Advies verbetering aansluiting vmbo-tl op havo en mbo. *Vo-Raad*. 1-14.

Willig, C. (2013). *Introducing Qualitative Research in Psychology* (3rd ed.) [E-book]. Open University Press.

Bijlage 1. Operationalisering interviewvragen voor de onderzoeksvragen

Bij het opstellen van het interviewschema is gebruik gemaakt van het boek *Ontwerpen voor zorg en welzijn* (Van het Veer et al., 2020). In dit boek wordt het onderzoeksproces uiteengelegd in vier fasen met daarbij behorende vragen.

1. **Discover:** is er een probleem? Inleiding scriptie: context en aanleiding

Voorbeeldvragen:

- a. Is er een probleem? Wat gaat er wel goed, wat kan verbeterd worden? Wie zijn er bij betrokken (stakeholders)?
- b. Hoe is het probleem ontstaan?
- c. Wanneer treedt het op?
- d. Wat maakt dat het probleem moeilijk oplosbaar is?
- e. Wat is er eerder gedaan om het probleem op te lossen?
- f. Wat is de huidige situatie? Wijze van handelen? Het huidige product? En wat mankeert of ontbreekt eraan? Wat gaat er mis? Volgens wie?
- g. Wat is de gewenste situatie? Waar moet handelen toe leiden? Wat is gewenste product? En door wie wordt er gewenst?
- h. Welke mensen (medewerkers/cliënten/management) zijn bij de huidige situatie/het huidige product betrokken?

2. **Define:** waaruit bestaat het probleem?

Voorbeeldvragen:

- a. Welke bestaande werkwijzen, theoretische perspectieven/ inzichten kunnen helpen om zicht te krijgen op het huidige en het gewenste?
- b. Hoe valt situatie (huidige en de wens) te verklaren vanuit maatschappelijke ontwikkelingen in het sociale domein?
- c. Doelstelling: wat moet het advies of het product opleveren (en voor wie)? Ten behoeve van welke doelstelling op langere termijn?
- d. Vraagstelling: Wat is de vraag die aan de doelstelling ten grondslag ligt? Gedekt door een maatschappelijke behoefte?
- e. Herkennen de relevante betrokkenen (stakeholders) de diagnose (wat is er aan de hand) en de doelstelling?
- f. Welke toegevoegde/maatschappelijke waarde genereert de oplossing?
- g. Kun je de vijf principes van Effectuation herkennen bij de doelgroep/jezelf als onderzoeker en die meenemen in je ontwerp?
- h. Aanpak van het ontwerptraject
- i. Wat gaat er al wel goed bij de organisatie/doelgroep (waarderend onderzoek)
- j. Wanneer er een organisatie betrokken is, hoe valt die te typeren (organisatievorm/structuur, denk aan kleurentheorie de Caluwe).

3. **Develop:** in kaart brengen oplossingen en ontwerpeisen. Oftewel hoe komen we van de huidige naar de gewenste situatie? Aanbeveling en gebruiksinstructie

Voorbeeldvragen:

- a. Welke oplossingen voor de beschreven situatie zijn er al bekend?
  - i. Welke oplossingen in de praktijk/het werkveld?
  - ii. Welke oplossingen in de literatuur?
- b. Welke inzichten gaan mee en waarom?
- c. Wie moet nog bevraagd? Op welke onderwerpen/thema's/eisen?

- d. Evt nieuwe informatie uit de praktijk/ input/kennis voor het product (inhoudelijke info voor het product)

Voorbeeldvragen:

- e. Nadere ontwerpeisen aan de oplossing (veldonderzoek en literatuuronderzoek), verantwoording aanpak bij het komen tot de ontwerpeisen.
  - f. Je gaat hier op meer operationeel niveau ontwerpeisen vaststellen, waarbij je gaat kijken naar wat het moet opleveren en wat er voor nodig is om er goed mee te kunnen werken door de verschillende betrokkenen en het in te passen in de organisatie (bijvoorbeeld tav systemen, financiering). Functionele, operationele of gebruikerseisen, randvoorwaarden, ontwerpbeperkingen en aandachtspunten.
  - g. Denk bij het verzamelen van info voor het opstellen van de ontwerpeisen aan:
    - i. Eisen van betrokken personen (gebruikers, medewerkers, cliënten/burgers, management) aan de nieuwe situatie of het product Welke eigenschappen/welke kwaliteiten? (hier kan een evaluatie van de bestaande werkwijze/ situatie; denk bijv. ook aan kenmerken doelgroep)
    - ii. Context van de organisatie (kaders)/het beroep en daaruit voortvloeiende eisen
    - iii. Beroepswaarden/Global definition of social work en daaruit voortvloeiende eisen/dilemma's en keuzes
4. **Deliver and evaluate:** hoe kunnen we dit invoeren? Iedereen op cursus? Of info middag, folder etc. Evaluate: achteraf evalueren of het werkt.

Voorbeeldvragen deliver:

- a. Welke invloed heeft het product op de bestaande werkwijze?
- b. Wat er veranderd aan de processen, structuur en de manier van werken. Hoe er geïmplementeerd kan worden?
- c. Welk gedrag moet er veranderd worden? Wat veroorzaakt dit gedrag volgens deskundigen en literatuur? Hoe je de veranderbereidheid van betrokkenen probeert te vergroten. Denk ook aan de kleurentheorie van de Caluwe.
- d. Wie betrokken zal worden en de rol en verantwoordelijkheden van de betrokkenen (bv wie begeleidt het proces?)
- e. De volgorde van de stappen
- f. Het tijdsbestek waarop het ontwerp geïmplementeerd moet worden
- g. Welke (geld)middelen nodig zijn
- h. Hoe het proces gemonitord wordt
- i. Hoe er gecommuniceerd en geëvalueerd moet worden.
- j. krijg je als projectteam decharge?

Voorbeeldvragen Evaluatie:

- Is advies of product ook een oplossing voor de situatie?
- Wat zijn de beperkingen ervan?
- Wat zijn mogelijke verbeteringen?
- Wat zijn aanbevelingen hiervoor?
- In relatie tot de doelstelling van het advies:
  - verdere ontwikkeling/toepassing
  - samenwerking en inbedding binnen de bredere context
  - kansen voor (andere) organisatie(s)
  - agenderen
  - Wie is er verantwoordelijk voor het vervolgtraject?

Bijlage 2. Interviewvragen

Voor de interviewvragen zijn een aantal topics van belang: de introductie, de probleem/situatie omschrijving, de oorzaken en gevolgen en de oplossingen en betrokkenen. Per topic zijn een aantal ondersteunende vragen bedacht die de onderzoeker kan gebruiken tijdens het interview.

De introductie

- Kunt u wat over uzelf vertellen?
- Wat is uw rol en functie binnen de organisatie?
- Hoe lang werkt u al bij de organisatie?

Probleem/situatie omschrijving

- Hoe ziet het vak Engels eruit (inhoudelijk)?
- Hoe geeft u het vak Engels (didactisch) / Welke vaardigheden richt u zich op?
- Hoe wordt het vak Engels binnen uw onderwijsinstelling getoetst?
- Kunt u voor mij uw doelgroep/leerlingen omschrijven?
- Wat vindt u van de aansluiting tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau 4 op het gebied van Engels?
- Wat verstaat u onder een goede aansluiting tussen de twee onderwijsvormen?
- Waar ligt volgens u de verantwoordelijkheid voor een goede aansluiting? Bij het vmbo of het mbo?

Oorzaken & Gevolgen

- Kunt u aangeven waarom de aansluiting wel/niet goed verloopt?
- Hoe valt volgens u de huidige situatie te verklaren (doelgroep, schoolvormgeving, maatschappelijke ontwikkelingen)?
- Welke gevolgen heeft de aansluiting (goed of slecht) voor de verschillende betrokkenen?

Oplossingen en betrokkenen

- Heeft u een idee hoe de aansluiting verbeterd kan worden?
- Micro (leerling, docent)
- Meso (is er bijvoorbeeld budget?)
- Macro (ligt het aan de wetgeving?)
- Wat zou de meest gewenste situatie zijn?
- Wat is al eerder geprobeerd volgens u om het probleem op te lossen?
- Wat/wie zijn daarvoor nodig?

Bijlage 3. Codering interviews

Open codering (27)	Axiale codering (18)
Aantal lesjaren	Achtergrond respondent
Achtergrond respondent	
Opleiding respondent	
Rol binnen de organisatie	
Afsluitend niveau van het vak Engels	Afsluitend niveau van het vak Engels
Beïnvloeding van slagingspercentage van leerlingen voor het vak Engels	Beïnvloeding van slagingspercentage van leerlingen voor het vak Engels
Didactische aanpak vak Engels	Vakinhoudelijk/didactische omschrijving Engels
Vakinhoudelijke omschrijving Engels	
Visie respondent vmbo op invulling Engels binnen het mbo	
Visie respondent mbo op invulling Engels binnen vmbo	
Ervaring leerlingen vak Engels in vergelijking met andere vakken	Ervaringen leerlingen met vak Engels
Ervaringen leerlingen met het vak Engels	
Hoe leren leerlingen het vak Engels	Hoe leren leerlingen het vak Engels
Kennis respondenten dosering Engels in andere sectoren	Kennis respondenten dosering Engels in andere sectoren
Tips en/of opmerkingen respondent	Tips en/of opmerkingen respondent
Toetsing van het vak Engels	Toetsing van het vak Engels
Topic uitleg aan respondenten	Topic uitleg aan respondenten
Mening van docenten op motivatie en kunnen van vmbo-leerlingen	Visie op motivatie en kunnen leerlingen
Mening van docenten op motivatie en kunnen van mbo leerlingen	
Mening van docenten op de aansluiting van het vak Engels vmbo en mbo	Visie docenten op de aansluiting van het vak Engels vmbo en mbo
Verklaring respondenten huidige situatie	
Achterliggende reden “minder soepele” aansluiting vmbo en mbo op het gebied Engels	
Visie respondent op een verbetering van de aansluiting	
Visie respondent op doel vmbo	Visie respondent op doel vmbo
Vorbereiding binnen vmbo op het mbo	Vorbereiding binnen vmbo op het mbo
Visie respondenten op meest gewenste situatie	Visie respondenten op meest gewenste situatie
Mening van docenten over de op verantwoordelijkheid voor goede aansluiting	Visie respondenten op verantwoordelijkheid voor goede aansluiting

Bijlage 4. Codeboek

Code	Omschrijving	Quote/stukje tekst	Bron
Afsluitend niveau van het vak Engels	Hierbij wordt omschreven met welk niveau leerlingen het vak Engels af moeten sluiten bij het Centrale eindexamen Engels	<p>“I waar denk je dat het door komt dat er zo weinig onvoldoendes zijn? R. uh omdat wij uhm uhm wij sluiten af op A2 niveau Europees referentiekader, maar dat is ook het niveau waarmee ze in groep 8 van de brugklas komen dus en als je dan kijkt naar wat kunnen ze al en wat leren ze bij ja dan leren ze veel bij zeker op het gebied van leesvaardigheid.” (11)</p> <p>“R ik denk vanuit de basis vanuit de algemene woordenschat maar ook de basis van de grammatica dat je dan de vertaalslag kan maken naar de beroepsgerichte onderdelen als dat van toepassing is op de opleiding want je hebt ook heel veel opleidingen die gaan alleen maar algemeen lesgeven. Als je bij mij terecht komt heb je een goed instapniveau en dan kun je bij wijze van spreken met twee vingers in je neus wat halen maar de boeken die ze hebben dat vinden ze best wel pittig de leerlingen.” (15)</p> <p>“Als het niveau naar boven zou moeten dan ligt daar meer een belang want dan is je beginniveau meer belangrijk terwijl nu komt iedereen gewoon binnen en je hebt een bepaalde periode de tijd om ze alsnog op het niveau te krijgen wat ze eigenlijk al moeten hebben.” (14)</p>	<p>(Examenoverzicht, 2022; College voor toetsen en examens, 2017)</p> <p>(Thomassen & Haquebord, 2017; Steunpunt Taal en Rekenen mbo, 2018)</p>
Toetsing van het vak Engels	Hierbij wordt aangegeven op welke manier wordt getoetst voor het van Engels	<p>“R. tot en met de derde klas uhm gebruiken we de toetsen van de methode, van het boek, en dan passen we die wel aan. Bovenbouw dus vmbo vier dan praat je vooral over een grote toets over twee of drie teksten waarbij tekstbegrip het belangrijkste is.” (11)</p> <p>“Maar dus twee toetsen waar ze hun eigen niveau kunnen halen. Een luistertoets doen we bijvoorbeeld wel klassikaal dus dan heeft de hele klas hetzelfde fragment en dan beginnen ze bij de bb en kb opdrachten die zijn wat makkelijker en wat minder ingewikkelde vraagstelling en dan loopt het zo door en we vragen leerlingen altijd om de hele toets te maken omdat ze er toch zitten en gebruik je tijd, kijk eens hoe ver je komt en vervolgens beoordelen we</p>	<p>(Examenoverzicht, 2022; College voor toetsen en examens, 2017)</p> <p>(Thomassen & Haquebord, 2017; Steunpunt Taal en Rekenen mbo, 2018)</p>

		dat en dan plakken we er een niveau aan". (16)	
Beïnvloeding slagingspercentage	Hierbij wordt aangegeven in hoeverre het vak Engels het slagingspercentage van leerlingen beïnvloed	<p>"R het voordeel is dat met het eindexamen is dat het leesvaardigheid is en er geen schrijfvaardigheid meer in zit. Het heeft er wel mee te maken hoeveel ze zich inzetten in jaar drie en jaar vier als je kijkt naar de PTA onderdelen. Maar ik kan me niet herinneren dat Engels echt de druppel is geweest ofzo." (13)</p> <p>"R De jaren dat ik Engels heb gegeven is er nog nooit iemand gezakt voor mijn vak. Ze halen vaak minimaal een 5.5 maar ook mensen met een 8 of 7. I weet je ook waarom dat is dat ze allemaal wel slagen? R ik vermoed dat het instapniveau vanuit het vo naar het mbo dat, dat prima aansluit. Als je tl hebt gedaan." (15)</p>	(Examenoverzicht, 2022; College voor toetsen en examens, 2017) (Thomassen & Haquebord, 2017; Steunpunt Taal en Rekenen mbo, 2018)
Vakinhoudelijke Omschrijving Engels		<p>"R, oké nou wat wij, uhm even kijken hoor, tot en met vmbo 3 hebben we een methode Wider World, wij gaan altijd van een standpunt en zijn altijd van een standpunt uitgegaan uhm doeltaal is voertaal dus we proberen ook altijd Engelstalige boeken, waar ook de grammatica in het Engels wordt uitgelegd, waar eigenlijk alles in het Engels is." (11)</p> <p>"R ja wij halen eigenlijk alles terug wat leerlingen afgelopen jaren al hebben gehad dus op het gebied van grammatica en daarna bieden we blokken aan zoals schrijven, mondelingen en uhm, spreken en kijken en luisteren. Dus zo proberen we alles een beetje langs te lopen in loop naar het examen toe en dan hebben we twee blokken echt expliciete examenvoorbereiding en kunnen leerlingen al examen gaan doen op A2 niveau en B1. Wij werken nu met aftekenlijsten dus we hebben een uitleg voor degene die de uitleg nodig heeft en zelfwerkzaamheid voor degene die zelf aan de slag kunnen gaan." (14)</p>	
Didactische aanpak Engels		"R ja dat verschilt dus heel erg per les maar ik denk over het algemeen ik begin vaak met uhm 10 minuten lezen dus dat is dan in stilte en dan leest iedereen in zijn eigen boek, dat is voor mij ook altijd een heerlijk moment om even het spoorboekje op het bord te zetten of uh het bord aan te zetten wat ICT is altijd wel	

		<p>een dingetje maar dus stillezen en dan van daaruit een stukje uitleg met goh dit is het doel van vandaag dus de lesstof of het leerdoel van aan het eind van de les kun je dit en dit he, en dan gaan leerlingen daarmee aan de slag en de ene keer is dan in groepjes en de andere keer is dat individueel maar dat verschilt ook je hebt naarmate het jaar vordert komt er ook meer vrijheid bij. (I2)</p> <p>“R uhm didactisch gezien werk ik voornamelijk vanuit de motivatie vanuit de student zelf. Dus ik heb ok bij de drie opleidingen een beroepsgericht boek. Het wordt niet geëxamineerd op dat niveau maar dat ze wel bezig zijn met hun vak van en dan in de taal waar ze mee bezig zijn bij mij namelijk het Engels. Stel je voor je bent apothekers assistent, dan ga ik het niet hebben over klimaatverandering, misschien af en toe, maar hoofdzakelijk van wat het type medicijnen zijn in het Engels en hoe zit het met de maten enzo. Daar ben ik mee bezig dus ik werk niet vanuit het stramien vanuit het voortgezet onderwijs bijvoorbeeld met chunks, dat zijn leerblokken die echt als leerling dan stampt en dan krijg je een schriftelijke overhoring of repetitie en dan ook die chunks worden dan overhoort. En op mijn opleiding is het zo ik werk dan een periode vanuit het boek met beroepsgericht e opdrachten en dan toets ik generiek, dus lezen luisteren en schrijven en een eindopdracht in periode vier.” (I5)</p> <p>“R ja, ja vaardigheden nou ja dat zijn de bekende vaardigheden als schrijfvaardigheid, leesvaardigheid en luistervaardigheid en spreekvaardigheid alleen moet ik wel bekennen dat spreekvaardigheid wel een beetje een ondergeschoven kindje is binnen de lessen want we proberen het als docent wel maar het is vaak de leerling die het spannend vind om te spreken, bang fouten te maken en dat ze daardoor het niet aandurven”. (I3).</p>	
Hoe leren leerlingen het vak Engels	Hierbij wordt aangegeven hoe leerlingen de aangeboden stof tot zich nemen	“R nou er zijn dus leerlingen die het moeten hebben van, dat zeggen ze ook, ik leer gewoon niet voor Engels en je hebt leerlingen die echt heel erg gaan stampen en dat zijn	(Hiteq, 2009b) (Hiteq, 2009a; Nationaal Regieorgaan

		<p>de leerlingen die het heel moeilijk vinden en dan heb je nog de leerlingen er tussenin en wat ik er van zie is vaak. Ze vinden vaak dat ze leren als ze aan het lezen zijn. En ze lezen veel en er zijn leerlingen die maken kaartjes met woorden aan de ene kant en aan de ander kant en maken van oefentoetsen vinden sommige heel prettig dus het echt oefenen.” (I2)</p> <p>“Vooral door te luisteren wat ik produceer tijdens mijn uur Engels. Ik probeer zo veel mogelijk Engels te praten. Ook het vertaalvlak naar het Nederlands dat als mensen Engels moeilijk vinden dat ze mee kunnen komen. Maar ik probeer ze ook elke keer uit te dagen van probeer antwoord te geven in het Engels of ga met elkaar in gesprek in het Engels. Dus op die manier leren ze het door te horen en te doen en terug te zien in het boek, door de extra opdrachten die ik in de elektronische leeromgeving klaar zet” (I5)</p>	Onderwijsonderzoek, 2022).
Kennis respondenten dosering Engels in andere sectoren	Hierbij wordt aangegeven of de respondenten kennis hebben van de dosering van het vak Engels in andere sectoren. Zo ja, welke kennis betreft dit dan	<p>“R nou mijn zoon die doet toevallig ook Noorderpoort maar dan op een andere opleiding en die volgt ook Engels en dat is wezenlijk anders dan wat wij doen. I Weet je ook waarom? R nee, nou ik weet niet waarom zij daar voor kiezen en kan een inschatting maken, maar dat is dan mijn interpretatie van wat zij doen. Het niveau verschil is er niet echt he dus je borduurt een beetje voort op wat ze al weten.” (I4)</p> <p>“R ja, nou ja wij hebben geen kb bb niveaus bij ons op school, wij zijn vanaf tl maar ik had op mijn vorige school wel kb bb leerlingen in de onderbouw zitten, maar ja toen werkten we wel met een andere methode. Toen werkten we met Stepping Stones. Die wordt veel gebruikt in Nederland en uhm ja wat ik wel het mooie vind van Stepping Stones is dat het zeker op het einde echt kon toetsen op de ERK doelen of eisen.” (I3)</p>	<p>(Rijksoverheid, 2019).</p> <p>(Studiek, 2022; Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek, 2022)</p> <p>(Rijksoverheid, 2014)</p> <p>(Rijksoverheid, z.d.).</p>
Visie op motivatie en kunnen leerlingen vmbo en mbo	Hierbij wordt aangegeven welke visie de docenten hebben op de motivatie en het kunnen van de leerlingen	<p>“R ja, het valt of staat ook wel in hoeverre ze bijvoorbeeld echte gamers zijn of vlogs kijken want die hebben gewoon een veel grotere woordenschat en uhm begrip en kunnen veel makkelijker spreken, ja. I ja dat hoorde ik meer inderdaad dat de gamers</p>	(Deci et al., 1991).

		<p>het goed doen. R en wat ze op het po aangeboden hebben gekregen dat maakt ook verschil.” (I6)</p> <p>“Waar ze naartoe moeten is dat zij zelf dan realiseren he ik heb een lagere score dus misschien moet is toch even nakijken of ik het wel goed heb begrepen en of ik het toch nog een keer door moet lezen. Dat automatisme dat is er niet. Probeer meer, waar het onderwijs op het mbo wezenlijk van verschilt is dat ik echt heel erg probeer de verantwoordelijkheid bij hun neer te leggen.” (I4)</p>	
<p>Visie respondent op de aansluiting van het vak Engels vmbo en mbo</p>	<p>Hierbij wordt aangegeven welke visie respondenten hebben op de aansluiting tussen het vmbo-tl en het mbo-niveau vier op het gebied van het vak Engels. Dit kan positief, negatief of neutraal zijn.</p>	<p>“R. nou volgens mij en uhm en ik zeg gewoon dat je nu met de juiste persoon spreekt uhm volgens mij is het nog steeds belabberd uhm ik ga nu even in een uhm laat ik het zo zeggen 16 jaar terug toen hadden we leerlingen die ook heel goed waren in Engels en we hadden een programma waarbij we alle mbo scholen bezochten zodat leerlingen juiste keuze konden maken que vervolgopleiding en alle scholen, alle domeinen bezochten wij dus ik had mooi als mentor contact met mijn collega’s van het mbo en vooral ook over het Engels en ja en wat ik wel eens heb gedacht is leerlingen die bij ons eigenlijk in januari van het Examenjaar klaar zijn met Engels nog even en die doen examen, maar die het zo goed deden dat ik zeg, maar kunnen we dat niet ervoor zorgen dat zei twee uur per week op het mbo al Engels volgen. I ja. R. want technisch Engels bijvoorbeeld bij motorvoertuigen techniek ja dat is heel iets anders van verpleegkunde. I ja. R of verzorging want daar moet je met een patiënt kunnen communiceren in het Engels maar dat is heel basaal uhm dus ik vind die aansluiting wat dat betreft mag van mbo-niveau omhoog want wat ik van leerlingen hoor, en ik spreek gelukkig nog heel veel oud leerlingen van vraag ik ze ook nou hoe is het Engels ja de meeste beginnen toch met I am, my name is, I live in.” (I1)</p> <p>“R ja voor mijn gevoel is dat prima. Dat instroomniveau en dan tl dat is prima. Ze kunnen bij wijze van spreken al in leerjaar één kunnen ze al examen doen als het zo organisatorisch mag en kan</p>	<p>(Fasoglio & Tuin, 2017).</p> <p>(Harskamp & Linge, 2007).</p> <p>(Slo, 2021a).</p> <p>(Hofman & Spijkerboer, 2009; Slo, 2014).</p> <p>(Thomassen & Haquebord, 2017; Steunpunt Taal en Rekenen mbo, 2018).</p> <p>(Vo-Raad, 2010).</p> <p>(Heyne & van Sleeuwen, 2020).</p> <p>(MBO Raad, 2021)</p> <p>(Schuurmans, 2022).</p> <p>(OECD, 2011).</p>

		dan denk ik prima kijken of ze dat kunnen". (15)	
Visie respondent op doel vmbo	Hierbij wordt de visie omschreven dat respondenten hebben op het doel dat het vmbo-tl heeft	<p>"R ja het doel binnen het vmbo is je tl diploma halen en dat jij goed op niveau zit. Het zou wel heel gek zijn dat je er in jaar vier achter komt dat een leerling beter is op kb, dat hebben we nog steeds wel eens maar dat is ook wat de leerlingen standaard zeggen dat als je aan het begin van het jaar vraagt wat is jou doel van dit jaar dan is het antwoord "overgaan naar het volgende jaar". En dat zal in tl vier ook zijn van ja wat is jou doel "mijn diploma halen"</p> <p>En of we een doel hebben voor Engels dat ze moeten laten zien dat ze op alle vaardigheden dat ze op goede niveaus zitten en dan bereid je ze voor in de lessen en laat je ze genoeg oefenen en bijvoorbeeld ga je ze toetsen". (13)</p> <p>"R nou ja over het algemeen is de visie dat ze na vier jaar de wereld in kunnen en dat gaat dus verder dan alleen onderwijs wij zijn heel sterk in het pedagogisch klimaat, we leggen ook de focus op mentorraad en uhm leerlingen echt vaardigheden bijbrengen die ze nodig hebben voor de rest van hun leven dus dat gaat wat dat betreft ook een stukje verder dan uhm alleen maar het onderwijs zeg maar. Dat bedraagt ook wel 50% van wat wij bieden binnen het onderwijs en in de begeleiding van leerlingen en daarnaast komen de vakken. Bij Engels heb ik het idee dat wij misschien wel wat te hoge eisen van ze hebben en te hoge verwachtingen hebben, die ze overigens wel halen". (16)</p>	<p>(Studiek, 2022; Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek, 2022)</p> <p>(Rijksoverheid, 2014)</p> <p>(Rijksoverheid, z.d.).</p> <p>(Rijksoverheid, 2019).</p>
Vorbereiding binnen vmbo op het mbo	Hierbij wordt ingegaan op, in hoeverre docenten in hun lessen specifiek aandacht besteden aan een voorbereiding op het mbo-niveau 4	"R uhm nou niet specifiek maar wat we vooral proberen te doen, zeker in de vierde klas, is het heel praktisch te houden dus ze moeten bijvoorbeeld een uhm we zijn nu druk bezig met de mondelinge en die houden in dat ze een artikel lezen en ze mogen zelf het onderwerp kiezen en daar gaan we met elkaar over in gesprek dus je moet je kunnen redden in gewone situaties he iedereen kan wel brood bestellen in de winkel dat hoef je in de vierde klas niet meer te doen maar kun je ook gewoon een normaal gesprek voeren met elkaar?" (12)	

		<p>“R nou niet binnen Engels zelf maar we hebben wel loopbaanoriëntatie begeleiding en daarin gaat jaar drie dus ongeveer 9 of 10 scholen bezoeken om echt even te proeven wat is de opleiding en om daar informatie over te krijgen om daarin makkelijkere keuzes te maken van goh je hebt nu kunnen proeven en hoe kies ik voor jaar vier en welk vakkenpakket hangt daar aan vast en daar besteden we echt wel veel tijd aan en per week hebben we daar tenminste twee uur voor om kinderen echt goed te begeleiden in wat wil je voor de toekomst en zeker ook de leerlingen die het nog helemaal niet weten om te kijken van we kunnen testen doen en te kijken wat je niet leuk vind en te kijken wat het beste bij het kind past en te kijken wat vind je echt leuk om te doen qua interesses en welke opleiding zou daarbij kunnen passen?” (I3)</p>	
<p>Visie respondenten op meest gewenste situatie</p>	<p>Hierbij wordt ingegaan op de visies die respondenten hebben op de meest gewenste situatie en hoe deze gerealiseerd kan worden</p>	<p>“R ja een doorlopende leerlijn. Dat zou fantastisch zijn, maar dan moet je geen last hebben van lerarentekort en slechtopleide leraren en dat soort dingen. Startende docenten weet je ja dat maakt ook best veel verschil. Dat kun je nooit allemaal onderbouwen dus. I dus goede docenten en een opbouwend niveau in Engels dan zowel op het vo als mbo? Is denk ik ook wel een mooi uitgangspunt.” (I4)</p> <p>“R vanuit mijn eigen vak en de opleidingen dat het verstandig is dat volgens de wet dat ze een klant of patiënt te woord kunnen staan en dat ze begrijpen wat diegene zegt dat ze passend, dat is ook heel krom dan staat en bijvoorbeeld bij spreekvaardigheid dat je kort reageert op een vraag van iemand, dus als jij aan mij vraagt van “hello how are you doing?” dat je alleen al kan zeggen “well i am doing fine today”. Als vakdocent denk ik nog steeds dat je net iets meer dan dat kan doen en dat je dus een patiënt of een klant goed te woord kan staan in de doeltaal.</p> <p>R wat ik persoonlijk heel graag zou willen is dat we er als organisatie naar toe gaan dat het meer maatwerk wordt. We kunnen ervoor kiezen om ze wat sneller te examineren of ervoor te kiezen om</p>	

		<p>maatwerk te bieden voor mensen die moeite hebben met het vak.</p> <p>R zoals ik het ervaar als ik echt een vo leerling voor me heb hebben ze de basis al gehad van de grammatica en hebben ze al de woordenschat ze kunnen verstaan wat ik zeg.</p> <p>Dat lijkt mij wel verstandig, contact met vmbo docenten. Ook uit opleidingsperspectief. Als je weet wie er binnen komt en ook een stukje voorlichting vanuit het mbo naar het vmbo dat daar ruimte voor is en tijd dan denk ik dat je daar een betere aansluiting door krijgt en dat leerlingen een betere keuze kunnen maken.” (I5)</p>	
<p>Visie respondenten op verantwoordelijkheid voor goede aansluiting</p>	<p>Hierbij wordt weergegeven bij wie volgens de respondenten de verantwoordelijkheid ligt wat betreft het realiseren van een goede aansluiting</p>	<p>“R. nee dat is echt een mbo kwestie.” (I1)</p> <p>“R nou voor de aansluiting wel bij het vo want daar wordt wel de basis gelegd. En misschien ook wel het basis onderwijs dat je in groep 8 al met Engels bezig bent en dat je verder kunt gaan bij de middelbare schaal.” (I5)</p> <p>R bij beide, ja maar is het een probleem? Als het gaat om middelbare scholen naar het mbo daar zit een hele dikke knip daar is geen contact eigenlijk. Dus er is misschien wel een probleem in de aansluiting maar daar ben ik als docent niet van op de hoogte. Wij worden niet door het mbo geïnformeerd daarover, ja misschien ligt daar van mij uit ook wel een verantwoordelijkheid maar ja dat heb ik nooit zo, nu je deze vraag stelt denk ik dan goh misschien zou ik daar inderdaad iets mee moeten. (I2)</p>	<p>(VO-Raad, 2010).</p>